

סימן כד

כל זה לשון הרב במהל"ר ממה מטלמני רנ"ו

ואי יוסף קארו לא נכשרו בעיני דברי החכם החכר והגני אומר

כי זה עשרים שנה ראיתי מה שכתב הר"ם שלמה שיריליוו זלה"ה ליהוג דין שביעית בפירות הגויים הגדלים בארץ וראיתי ראיותיו וזה לשוני מה שכתבתי אז ראיתי מה שטען בקומדריסו ליהוג דיני שביעית בפירות הגויים הגדלים בארץ ולא נראה לי שיש בראיותיו כדי לבטל מהגב הקדמונים שלא נהגו כן דמה שהביא ראיה מדתניי"א בתוספתא אין מוכרין ולא לוקחין מן הגוי פירות שביעית איכא למימר דהיינו דוקא בפירות שגדלו בשדה ישראל:

ובהו שהביא ראיה מדכתב הרמב"ם פ"ד בסוף גוי שקיה קרקע בארץ ישראל וזרעה בשביעית פירותיה מותרין משום ספיחין דלא גזרו על הספיחים אלא משום עוברי עבירה והגויים אינן ממונים על השביעית כדי שגזור עליהם משמע דאין קולא בשדות גויים אלא משום ספיחים משום דאין ממונים אבל לעיני קדושת הפירות בקדושתן הם עומדים דהיינו לשמור בהם כל דיני קדושת שביעית עב"ל איכא למימר דרבוחא קמ"ל דאע"ג דבישראל אפילו הספיחים אסורין בגוי אפי' זרע ציד מותרים ולא אמרינן ליחסרו משום דלא גרעי מספיחי ישראל ומש"ה הקט פירותיה מותרין משום ספיחים ולאו למימר דדוקא משום ספיחים מותרין אבל הייבום צביעור דא"כ לא הוה שתיק מיניה ובמה שאכתוב לקמן דברי הרמב"ם יהבאר שמה שכתב דלשון הרמב"ם מותרים משום ספיחים טעמו הוא שאין טעם החירס אלא מפני שהיא שדה גוי ולא עבדה מי שהיא אסור בעבודה ומה שכתב ולא גזרו על הספיחים כו' לא לתת טעם אלא לתרץ קושיא שהיה אפשר להקשות על מה שהחיר פירותיה וכמו שיבאר בע"ה ומה שהביא ראיה עוד מדגריסין כפ' בנות שוה עליה דהביא דתן אבל לא תבור ולא תטחון עמו רבי פינחס בעי כמה קיסו במקום שזרעים אולכין או במקום שזרעים ולא אולכין מה נפיק מביניהן ראו אותו לוקח מן הסירקי מותר ופירש דהכי קאמר כמה קיסו לתשורה בשביעית שלא לצבור ולא לטחון עמה במקום שזרעים בשביעית ואולכין לאחר הביעור או אפילו במקום שזרעין אבל אין חשודין לאכול אחר הביעור ומפרש מה נפיק מביניהן דסו' סוף לא תבור ולא תטחון עמה

כיון שחשודים על הזרעה ומפרש נפקא מינה בראו לזה החשוד שלקח תבואה בשביעית מן הסירקי דהיינו ערבי שמולך חטים למכור במולאי שביעית דפשיטא שהגוי זרען בשביעית ופירות שביעית יניחו אין חימא בשחודים לאכול אחר הביעור בלוקח מן הסירקי אסור לסייען דודאי יאכלם אחר הביעור ומסייע ידי עוברי עבירה איכא ואי חשדי לזרוע ולא לאכול ראו אותו לוקח מן הסירקי מותר לטחון עמו דהא הכי לאו אינו זרען אלא הישמעאלים ולא חשדי אאכילה כלומר לאוכלן אחר הביעור אבל נאמר דלאוכלן קודם הביעור שקיל לכו ואם ישאלו יבערם דעל מזהו ציעור לא חשדי אלמא דפירות הגויים אסורין אחר הביעור עב"ל איכא למימ' דאין פירושו מוכרח בירושלמי הוה דהא איכא לפרושי דהכי קאמ' כמה קיסו שלא לסייעה לתשורה הוה במקום שזרעין ואולכין ממה שזרעין או אפילו במקום שאין אולכין ממה שזרעין קנבו ובעי מה נפיק מביניהן כלומר מה טעם יש לקיום בזה מצוה כיון שזו צוררת וטוהנת לאכול היא עושה כן מהחמא מפירות זרעהה היא עושה ואע"פ שהקתן שאין אולכין ממה שזרעין מן הסתם יוחר ראוי לומר שמה שצוררת וטוהנת הוא מפירות זרעהה והדר ליה נפ"מ דהיכא דראו אותם לוקח חטים מן הגוי דמקום שזרעין ואין אולכין ממה שזרעין נאמר ודאי כי חטים אלו שצוררת וטוהנת לאכילהה מלוחם שלקח מן הגוי הם ומוחר לסייעו ובמקום שזרעין ואולכין ממה שזרעין אע"פ שראינוהו לוקח חטים מן הגוי אסו' לסייעו לברו' ולטחון דכיון שהקתו לאכול ממה שזרע חיישינן שמא חטים אלו שהוא צורר וטחון מזרעיתו הן ולא משל הגוי ואם נפסק לפרש דהאי אולכין ואין אולכין אחר הביעור היה ג"כ תפרש על דרך זה דבמקום שחשודים לאכול אחר הביעור אע"פ שראינוהו לוקח חטים מן הגוי אסו' לסייעו דחיישינן שמא פירות אלו שצור' וטחון מזרעיתו הן ולא מאות' שלקח מן הגוי ואם אינם חשודים לאכול אחר הביעור מותר לסייעו משום דאמרינן חטים אלו שהוא צורר אותם שלא מן הגוי הם דאין בהם משום ציעור ודוקא כשראינוהו לוקח חטים מן הגוי אבל מן הסתם אסו' לסייען דחיישינן שמא זרעיתם הם ועוד יש לומר שהגירסא כפ' בנות שוה בטעות היא שזיי"א ומוחלפת השעיה והכי איתא בסו' פרק הדיקין בירושלמי מה נפיק מביניהן ראו אותו לוקח מן הסירקי אסו' ואין חימ' במקום שזרעין ואולכין ראו אותו לוקח מן הסירקי מותר וגירסא זו ישרה ומושבת היא והכי פירושה אין חימא שקנשו אף

בשביעית קדושים הגדולין דהא כתיב כי לי הארץ כו' עכ"ל יש לומר דמעשרות שאני דבדינון ביד ישראל חלה רחמנא ומש"ה אע"ג דגידולים ביד גוי כיון שמירחן ישראל חייבין אבל ביעור דשביעית ליתי חלא ביד ישראל האוסף פירותיו לחך ביחו ע"כ:

ועתה ראינו מה שכתב החכם נמיהר"ר משה מטראני ז"ל לפטור בשביעית ממעשרות גדולי שנת השמטה בקרקע גוי ולהחם ישראל ממנו קודם מירוח ומירחן וטעם ראשונה כי מן התורה אין בשנת השמטה חייב במעשרות כו' ואני אומר כי מה שהוא סובר שהוא עקשות הוא היושר כי לא נפטרו פירות שביעית ממעשרות חלא מטעם הפקר וכל שאינו מופקר לא נפטר ממעשרות ומה שטען אטו ישראל שגדו כרמו ולא הפקירו כו' יש לומר שזה כמודיע הדבר בסתם ממנו דאיכא למימר בהא אין הכי נמי שהיא חייבת אע"ג דרחמנא אפקירה כיון דאינו לא אפקירי' ואפי' אם חמצי לומר דפטורה איכא למימר שאני החם דרחמנא אפקירי' מה שאין כן בשל גוי כו':

וב"ש שמלא לו און ממשה ברייתא ותוספתא וירושלמי כו' אומר רבי כי אין משם ראייה כי מה שהביא ממשה דמסבת ידים בפלוגתא דרבי טרפון ור"א ו' ערייבא בעמון ומואב מה הם מעשרים בשביעית ולמה לא אמר אחד מהם ממעשרות א"י בשנת השמטה מהלכות מהגוי בלי מירוח שהוא מעשר עני או מעשר שני כבר הרגיש הוא עצמו בחולשת ראייה זו וכתב וכו"ה דלא יליף חלא עמון ומואב בקרקע ישראל כו' וסור ואמר הא לפחות הוייבא סייעחא כל דהו לחד מינייהו כו' זה ממה שיקל חירונו דמה להם להביא ראייה כג דהו במקום דיכולים להביא ראייה גמורה ועוד יש לומר דכשם שחלקו בעמון ומואב כך חלקו בלקוח מן הגוי בארץ בלי מירוח אם יפרישו מעשר עני או מעשר שני וכיון שזו בכלל מחלוקתם היאך יביאו ראייה ממיה ועוד שבאוחו זמן היחה א"י כולה מיושבת מישראל ולא היו בה גוים כי אם מעט ולא היה ישראל צריך ליק' מהגוי וכיון דהוייבא מילתא דלא שכיח לא שייך ביה מהגא והיאך יביאו ראייה ממנו:

ומה שהביא מברייתא של עויקה כו' יש לדחות דהיינו לומר דאי הוה נאמן הוה חיישינן שמא פירות ישראל ביד גוי הם ומה שטען כנגד זה אמאי קאמר דלא אמר כלום משום דלא נתכוון חלא להשביח תקחו ימא דאמר כלום ונאמן חלא דלא חיישינן שהם של ישראל בידו כו' **יש לומר דעייבא מניה קאמר לעקור**

אף את הזורעים בשביעית ואין אוכלין מפירות שביעית א"כ אפי' ראינוהו לוקח חטים מן הגוי ואוחס חטים עמם הוא בורר וטוחן אסור לסייע ואין חימא שלא קנסו שלא לסייע חלא את הזורעים ואוכלין א"כ כשראו לוקח חטים מן הגוי ואוחס חטים הוא בורר וטוחן מותר לסייע שלא גזרו חלא כשהוא בורר וטוחן מחטי זריאתן והשתא לפי פי' שני לא מסתיין דלא סתר הירושלמי לתהגא דעלמא דלא הניגי ביעור בפירות הגוים חלא ראייה נמי איכא לחזויי מיניה דהא להאי פירושא פשיטא דלא נהגו מזהו ביעור חלא בפירות הגדלים בשדה ישראל' ומ"ש עוד לפי דעתו והשתא אחי שפיר הוה דגרסינן בסוף פי' כלל גדול רבה ר"י ו' לוי חלא מן לוד לבית גוברין בגין משחי והאריך בביאורו ובסוף דבריו כתב ואי סלקא דעתך אין בתבן של גוים קדושה וכי לא היה מרחק בעירו של ר"י ו' לוי של גוים חלא כולם ישראלים היו וחו מאי רבוחיה דישאל פושעים היו עד השתא לא שמעינן אסור לסייע ידי עובדי עברה עכ"ל מה שחמ' וכי לא היה מרחק בעירו של רבי יהושע בן לוי של גוים וכן מה שכתב ומה אמר ליה רבי יוסי בר חינא לפוגא שמעיה פוק אזור לי פרי ג' גוים כו' כדאיחא צפ' הספיכה ואי פרי דגוי אין בהם חייב ביעור למה היה צריך לאזור חלא משו' דפירות שביעית אפי' דגוי בעו ביעור עבד הכי אומר רבי דאין מכאן ראייה כלל שהדבר ידוע שבאוחו זמן היחה כל א"י מיושבת מישראל וגוים בה מעט מעטא וא"כ אין לתמוה אם לא היה בתקומו של רבי יהושע בן לוי מרחק של גוים וכן אין לתמוה אם אמר רבי יוסי בר חינא לשמעיה אזור פירי שלש שנים ולא היה לוקח פירות מן הגוים דכיון דגוים מעט הוו לא היו נמצא' פירות גוי למכור ועוד דאפשר שלא היה רוצה לקנות פירות משום אדם ומאי דקאמר לשמעיה פוק אזור לי פירי משדוחי קאמר ליה שיור אוחס:

וב"ש אהיה דרבי יהושע ו' לוי וחו מאי רבוחי' דישאל פושעים היו כו' אין זו ראייה דלא חתא חלמודא לאשמועינן רבוחיה דרבי יהושע בן לוי חלא לאשמועינן דינא והכי איחא החם ואם היה אדם של צורה הרי זה לא ירחוק בהדא כרבי יהושע בן לוי חלא חלוד לבית גוברין בגין משחי:

וב"ש ועוד במעשרות ושביעית חלא בהדא שיטא ומעשרות בגידול גוים קדושים הם חלא דגורת הכחו' שאין צריך לחיזן לבעליהן חלא תרומת מעשר מוכרה לכהן כדאיחא בצבורות ופסקו הרמב"ם ז"ל הכי נמי

ישראל להפקיע מקדושתה לפירות שביעית כדלמך
עכ"ל וגר' שהול' לו להכנס הר' משה גר"ו שהרי לא
כתב גדרו דבר בזה :

יעיד שמה שכתב בעל הגה"ה בזה שהוא אסור
מן התורה יפני שבת הארץ וקדושתה לא הופקע
בקצין הינו הוא מיוסד ועל שבת הארץ וקדושתה הם
מן התורה בזמן הזה וזה אינו שהרי כתב הרמב"ם
בפ"ט מהל' שמיטה דשמעת קרקע בזמן שאין היוצא
נוהג אינו אלא מדבריהם וכיון שכן אודע לה הגה"ה ה'
יש לתמוה על הח' הר' משה גר"ו שעלה בדעתו שדבר
בעל ספר לימוד שכתב להשיג על הרמב"ם שכתב גוי
שקנה קרקע בח"י ורעה פירותיו מותרין שלא גורו
על הספיחים אלא מפני שגורו עבירה והגוי אינם
מזויים על השביעית כדי שגורו עליהם וכתב עליו
ח"ל תימה על זה אמאי פיריתיו של גוי מותרים מזה
הטעם כו' עד וכמוני ישראל עליהם הרי מצוה דדברי
הגה"ה זו הם דברי בעל הספר שכתב לתמוה על
הרמב"ם ומלשון הגה"ה הוא מוכרח שפתח וכתב תימה
אמאי מותרים זה מצוה שאין לו ענין כלל עם מה
שכתב מי שלא הל' ענין חוב שביעית ועל דברי הרמב"ם
הוא מתקשר יפסי' והגוי יזכיק להפליא שהכנס ה'
משה גר"ו בסוף דבריו העתיק דברי בעל הספ' שכתב
הרמב"ם וגם שת לבו לזהו שדברי הגה"ה הם דברי
בעל הספ' שכתב להשיג על הרמב"ם ולא עמדו דבריו
כמו שכתבתי ומתה' שבעני הספ' עלמו לא סמך על
דבריו שיתחייב הכתב אל הרב יש לי להאמין אף על
שמאל שהוא ימין הארץ וכמוך נהגנו על דברי הגה"ה
שהם דברי בעל הספ' כ"ש שכבר נתבאר שאומ' דברים
אלו לא הם לקמהיה דדבריו מיוסדים על שבת הארץ
וקדושת' בזמן הזה הם לאורייחא וכיון שנתבאר' שעת
הרמב"ם שאינם אלא מדרבנן אין כאן תמיכה :

ובה שהוקשה לו מדקתני לא אכל ולא יעבד
והרב בעלמו פירש שאם תעבד ע"י אחר אסור לאכול
ממה שתוליא יש לומר שאע"פ שפירוש המשנה כתב כן
בחיבורו פ"ד מה' שמיטה פירש' ללא אכל היינו לעני'
ספיחים ועוד שמה שכתב בפני המשנה שאם תעבד ע"י
אחר אסור לאכול ממה שתוליא היינו דוקא כשאוהו אחר
ישראל אבל אם הוא גוי מותר ומ"ש הכא נמי אינם
חייבים בשביעית אבל בפירותיהם נוהג שביעית שהרי
ביטול גורת ספיחים לא ביטול עבודה בשביעית וכמ"ס
הוא ז"ל שהספיחים מותרין ועבודה אסורה עכ"ל הדבר
ברור שהינם ענין זה לזה להחם בשדה ישראל שהחייקו

דבריו מעיקרא ואין לו האמונה כלל להשביח מקחו
מכיון :

ובה שהביא מחוספתא דכוף תולות איכא לאוקמא
בפירות ישראל ביד גוי ומה שהביא מהירושלמי שביעית
מהו לטחון עם הגוי בשביעית כו' הריא נמי איכא
לאוקמא בפירות ישראל ביד גוי ומה שהביא מהרמב"ן
בפרשת בהר כינו הריא בדרך שמה אמרה ובחלה
כתב שבעיר שרובה ישראל מייירי דהיישקן שמה הוא ארבי
ישראל יממרו לו שהו או חושקין שמה משל ישראל לקט
ומכר או שהפירות של ישראל והוא מוכר ע"י עכ"ל משמע
שמה שהוא ז"ל וכובר וזוטה אליו יותר דלה הגה'
שביעית בטל ייט' ובדרך שמה כתב דלזין קנין לגוי
בארץ להפחית משביעית ומ"ש ועוד אפשר דלא מספקא
ליה להרמב"ן הו פירות של גוי הייבין בשביעית כו'
הדבר ברור לכל מעיין שאין טבע הלשון מורה על
פ"י זה :

ומ"ש וגם הם הוא מסתפק הש"ו ורבותיו ור"ח
והרא"ש סברי דליירי בפירות שגדלו בקרקע של גוי כו'
דבר הומא הוא מלוי מייחי מרש"י ורבותיו דהא איכא
למימר דעממא מכוס דהיישקן שמה קרקע של ישראל
הוא כו' ומה שהביא מרבינו תם והרא"ש לאוקמא
בקרקע של גוי איכא למימר דהא הרמב"ם דהוא מריה
דארעא פליגי כמו שיתבאר וברי ספר כפתור ופרח
כתב בכשיטות שחרומות ומעשרות והגיס בשביעית
בפירות הלוקמאי מהגוי וההכנס הה"ה משה גר"ו הנה
דבריו בעל הספר וחספ' דברי הגה"ה שאמר' שמה שהוא
אסור מן התורה מפני שבת הארץ וקדושתה לא הופקעה
בקצין הינו וכתב שהוא הנכחה בעממא ולויי רוחה
טעם בכשרת זו מצו לאיכא למימ' דמתחלוקת שנויה
נחלקו דמר סבר יש קנין לגוי להפקיע בשביעית ומר
סבר אין לו קנין לקך ואם באלו לדון יותר טעם יש
לאומר שיש לו קנין להפקיע משביעית דקרא כתיב
והיתה שבת הארץ לכם ולא לגוי ועוד שהרמב"ם
מפרש בפ"א מה' תרומות שמה שאמרו אין קנין לגוי
בארץ להפקיע מן המזות היינו לענין שאם חזר ישראל
ולקחה ממנו אינה כביבוס יחיד ולא הרי היא כאלו לא
נמכרה לגוי מעולם אבל כמו זה ביד גוי מופקעת היא
ומה שפירחיה הייבוס במעשר אלא בשמריהם ישראל
דוקא ומכאן חשובה ג"כ למה שכתב הר' שלמה ז"ל
להביא ראייה שפירות גוים חייבים בביעו' מדברי הרמב"ם
והגאונים כו' ע"ד כ"ש קדושת הפירות ואיסורן לאחר
הביעור דהייחא דלורייחא דפשיעא דלזין קנין לגוי בארץ

הרב יש לו לשמוע והראיות שהביאו לחייב הביעור כולס נדחו ולא דרבנא יש ראיות לפיכך וכו' במקום שהמנהג פשוט להחיר כי מעולם לא שמע על שום אדם בשום עיר מלאי שהיה בייעור בשביעות והא קי"ל דכל מקום שהלכה הופפת הלך אחר המנהג כ"ס במקום שהלכה מסכמת למהגה כמו שנתבאר וכן שהיה דבר פשוט שהם פטורים מן הביעור האך ימלא ידיו ויגליו הפוערים מהמעשרות ואם העלם יעלים עיניו מכל הכתוב ויאמר לא כי אלו הם הייבוס בביעור ועל כי אלו פוערים מהמעשרות יאמר לו אי אחי נאה מקיים דאין סהדי שמיך לא נהגת חוב ביעור דא"כ קלא הוה לה למילתא וכו' דבר שאין עליו תשובה נאם הבעיר:

ה"ק דמיני לי מוטלים מוטב"ל כי בן מנהגים מימי קדם להפריש תרומה ומעשרות בשביעות מפרט אורח חיינו בזה ובתפלתו ביד ישרא"ל וכו' והנהגתי יום הלא דברי הבעיר יוסף קארו

סימן כח

בכח יורה דעה מה מעשרתו כ"ל וכל המכיר וכו'

בכח מעשה ידי הגדלי זה לי כ"ס שנים משנת הר"ב עד שנת השג"ח שנת ארבע שמנות וכל שמיטה ושמיטה לא מעשתי ענינו מלהתעסק ולעין בעיני דמי השמיטה בפירות הגדלים בקרקע של גוי בלא"י ואם נתמרחו ע"י ישראל אס יסיו הייבוס תרומות ומעשרות ומלאו כחבתי סהיו פטורים וגם שהיה בהם דין שביעות וכמו שהבאנו ראיות לזה מהסברא משנה וברייתא וחוכמתא וירושלמי ודברי המפרשים ועוד הוספתי ראיות בכחב בשנת הר"ב שהיתה שנת השמיטה ומלאו עד עתה הייתי מורה לשואלים ממי בשנת השמיטה על חוב תרומ' ומעשר שלא היו הייבוס:

ועתה בשמיטה זו ראיתי את ה' ה' יוסף גר"ו שהיה מורה להפריש תרומה ומעש' ושלא לי שהשנה לו חופס מה שכתבתי על ענין זה ושלחתי לו וכחב דהיות על הראיות אשר כתבתי ועל דברי המפרשים ו"ל כמו שכתוב בכתבו ולאלי הם דהיות בקש ולמי חושב להשיב על מה שטען עלי אלא על מה שטען על דברי המפרשים ו"ל אשר גר' בפי' ממה שכתבו שפירות שגדלו בקרקע הגוי בלא"י הן באיסור שביעות:

ראשונה מן הברייתא גוי שהיה מוכר פירות ואמר של עניקה הן לפירות רש"י שכתב בשם רבותיו מפרטם מעוקק וגזור לשומרו שהוא שנת שביעות וקאיא ליה להאי פירושה דמה איס' יש כלאן אס עבר זמן הביעור

בה עליו מנרים ולא עליי צבל והכל בשדה גוי ומ"ס ואין לומר מי שפיהו אסורים פירותיו אסורים ומי שפיהו מותרין פירותיו מותרים שהרי איסור הפירות אינו בא מכה הספיהים אלא איסור הספיהים בא מכה איסור הפירות וחלי תניא בדלא תניא ואך נחלה החר פירות הגוי מפני החר הספיהים והספיהים אסורים משום גזרה לא הפירות וכבש עליו מנרים אס עבדו ישראל אסו' מדרבנן ולזה אס עבדו הגוי נאכל הוה וממשהת אינו נאכל ולזנו נמכר יראה ג"כ צפי' שפיה' הגוי בעבודתו הם ולזה לא מלא הרמב"ם החר לפירות שביעות אלא משום שהגוי אינו מנויים על השביעות דאל"ה לכתוב פירות הגוי מותרים בשביעות ולשתוק מכל אילו היה יורד לדעת הרמב"ם לא היה כותב כן שהדבר ברור ממה שכתב הר"ם במו"ל ולא גזרו על הספיהים לא עעס להחר פירות שזרע הגוי בשדה יבא כמו שיראה מדברי כפתוי ופרח אלא לחרך קושיא שפי' דבריו כך הם גוי שקנה קרקע בלא"י וזרעה בשביעות פירותיה מותרים כלומ' מפני שהשדה של גוי וגם לא נעבד בה עבודה עבודה ע"י ישראל ולכן הם מותרים ומשום דאיכא לאקשו' הוהו אע"פ שלא נעבדה ע"י ישראל היה לנו לאוסרה דנא גרעו מספיהים שלא נעבדו ע"י ישראל ואפ"ה אסורים לכך תירך אילו היו הספיהים אסורים מן הדין היה כדברך אבל ממה' שהספיהים אינם אסורים אלא משום גזרה שמה יורע ובגויס לא שייך לגזור שמה יורעו שהרי אינם מותרים על השביעות הילכך ליכא קושיא מספיהים ואין שום פקפוק בדברי הרמב"ם ויש לתמוה על בעל הספר שהביא הדין דפי' חלק שהיה מפורטת בדברי רבינו שאכלו ישראל מה שזרעו הגויים בשביע' והיאך תמה עליו:

יעוד יש להביא ראיה מדברי הרמב"ם מדרסו' בירושלמי פ"ט דשביע' ה' יהושע ו' לוי הוה מפקר לתלמידיה כו' וממה שגלא בשם רבינו שמשן מבוא' שאין ביעור נהג בפירות שדה גוי שזרעה גוי' ומעשה יש לתמוה על שגלה על דעתו לחייב בביעור פירות שדה גוי שזרעה גוי הפי' אס היו כמה ראיות מאחר שרבינו שמשן מורה להחר ואף מי שלא ראה דברי רבינו שמשן מאחר שהרמב"ם הוא מורה דזרעה נכב להחיר היאך ישלה על דעת לאסור מפני דברי הגה"ם אחת אף אס היה לה עעס כ"ס שכבר נתבאר ביטולא וגם נתבאר שהיה דבר ספר נפיה' ופרח שכתב לתמוה על דברי הרמב"ם וכבר נתבאר ביטולא חמיהותיו ועמדו דברי הרמב"ם וכו' שהוה עלמו חסם דבריו שלדברי

מקחו ע"כ הרי של כל פירות של עניקה שללו בקרקע
 גוי בדרך ישראל יש להן דין שביעית ולא כדחייב החכם
 נ"ו סבן פירות של ישראל ביד גוי וכן צפי"א כתב על
 מחנה' השביעית פי' לא נאכל ולא נעבד שאסור לנו
 עבודה הארץ הכול והם תעבד ע"י אחר אסור לאכול
 ממה שהזוה"ל והוא לשון פירותי הרמב"ם ז"ל ואי אפי'
 לפרש מה שפי' ההכ"ס נ"ו שחזרו אחר הוא ישראל
 כיון שכתב קודם שאסור לנו עבודה הארץ הכול והוא
 כולל לנו את כל ישר ונחב אה"כ והם תעבד כו' אחר
 דמשמע דלוי ישר' משלנו וכן בעל כפתור ופרח לשון
 הרמב"ם ז"ל שכתב בפ' מ"ו במה שחמה על מה שכתב
 הרמב"ם ז"ל הפירות הגוי מותרין שהרי שינו לא נאכל
 ולא נעבד והרב בעצמו פירש שאלו תעבד ע"י אחר
 אסור לאכול ממה שהזוה"ל וזה אפי' בקרקע הגוי דאם
 היה דעת הרב ז"ל שאינו נעבד ר"ל בקרקע ישראל כו'
 ע"כ הרי שהבנת דברי הרב ע"י אחר הוא גוי בקרקע
 וכו"כ אה"ן וממשה' אינו נאכל ואינו נעבד יראה ג"כ
 כדפרשתי שעי' הגוי בעבודתו הן אסורים כו' ע"כ
 וכתב אה"ן: מלאכת למד שבקדושה טיהר אסורה בעבודה
 מדאורייתא וספיחים אסורין מדרבנן וכן לפי הנראה
 מה שזרע הגוי בקרקעו וכתב אחר כך אס כן מה
 שזרע הגוי בקרקעו בדרך ישראל מקדושה שהיה בשביעית
 אסור אבל פירותיו מותרין ע"כ:

וב"ש ההכס נ"ו דיש להחזיק שמה פירות ישראל
 ביד גוי הן וזהה מה שטענתי על זה אינה דחיה והרי
 הבלתי מה שכתב הרמ"ם בשם ר"ח ז"ל דעל כרחין מיירי
 בקרקע של גוי ולא שלקחו מישראל מדקחתי סיפא דהך
 מחנה' אבל אם אמר על איש פלוני כו' וכדי להעמיד
 דחייחו השמיט ידו והעלים עיניו כגון מזה שכתבתי
 בשם הרמ"ם ור"ה ז"ל והרי הוא מוכרה שהברייתא
 דברה בפירות של קרקע גוי ובגירסא להו לרש"י ורבנן
 הרמ"ם ז"ל שהיא מאריה דאחרת פליג עליהו ונס
 אמר לרבינו שמשון סוקן ז"ל דפירות הגוי יש בהן קדושה
 שביעית כדמוכה בדוכתיה טובא:

ועל הרמ"ם שהבאתי מהוספתא דהלכות כתב
 ז"כ דלויאל לאוקומי בפירות ישראל ביד גוי ובגירסא
 לאוקומי דהה ראייתו מפשט ההוספתא שהבאתי בשנת
 הר"ב בעל כפתור ופרח שפירש גירסא אחר כמה
 שנים שהביא הוכי' זו צפ' ז"ל והבין בצדוק מנהג מה
 שהבאתי לוי פירות הגוי בקרקעו בדרך ישראל אסורים
 שהרי כתב פי' על חוספי' זו ועל מעשה דרבי דבית שאן
 שאפי' בפירות שביעית של גוי היו זוכים בו איסור
 קודם לכן והגיה פירוש רבינו שמשון על ההוספתא דהו'
 ועל פירושו כתב מה שכתב וכו"כ בקרקע הו':
 נמצא לפי זה שכתב עולי בכל אינו נאכל ואפילו
 נעבד וכן נמו' נראה לפי דברי הרמב"ד ז"ל והוכחותיו
 בפ' אהרן זה גבי עניקה והאמנם הליסור מצואר
 באלהות פי"ו זכרוננו בפ' ז"ה ע"ל וכת' אה"כ בפ'
 מ"ו היתה לעניקה וכתב יש מפרשים ויש אומרים והם
 פירושי רבותיו של רש"י ז"ל ופי' רש"י וכתב הרמב"ד פי'
 עניקה ארץ עבודה ולא ספיחים אסורים שביעית
 כ"ש פירות ארץ ישראל ארץ עבדה בין של גויים בין של
 ישראל והמריץ שאינו נאמן שלה נאמן אלא להשיב

ואם הר' כפתור ופרח היה מפרש פי' זה על דברי
 הרב ז"ל לא היה חומה עליו ולא היה ארץ לנחוב ואל
 הרב ז"ל יש לו להאמין אף על שמאל שהוא ימין נגד כל

לא שגא מן המסומר לא שגא מן ההפקר אסור וקודם
 הזמן אלו ואלו מיתירים הרי דלפי' רבותיו אם היינו
 מלמדיים לגוי שהיו הפירות של שביעית לא היינו לוקחים
 ממנו ואף רש"י ז"ל לא דחה פירושם ממנו שאין הדין
 אמת שהרי כתב דלא שגא מן המבוא' כו' אסור על פירות
 של גוי דמשמע דפירות של גוי בקרקעו בדרך ישראל
 יש להם דין שביעית ולפירושנו ז"כ דעניקה שם עיר בדרך
 ישראל שפירותיה משובחים יהיה משבחן הגוי שהם של
 אזהה העיר ולא אמר כלום והין חוששין לדבריו דמשמע
 האם היינו חוששין שהיו של עניקה של הארץ ישראל היו
 אסורין אפי' הן בקרקע הגוי:

וב"ש ההכס נ"ו דיש להחזיק שמה פירות ישראל
 ביד גוי הן וזהה מה שטענתי על זה אינה דחיה והרי
 הבלתי מה שכתב הרמ"ם בשם ר"ח ז"ל דעל כרחין מיירי
 בקרקע של גוי ולא שלקחו מישראל מדקחתי סיפא דהך
 מחנה' אבל אם אמר על איש פלוני כו' וכדי להעמיד
 דחייחו השמיט ידו והעלים עיניו כגון מזה שכתבתי
 בשם הרמ"ם ור"ה ז"ל והרי הוא מוכרה שהברייתא
 דברה בפירות של קרקע גוי ובגירסא להו לרש"י ורבנן
 הרמ"ם ז"ל שהיא מאריה דאחרת פליג עליהו ונס
 אמר לרבינו שמשון סוקן ז"ל דפירות הגוי יש בהן קדושה
 שביעית כדמוכה בדוכתיה טובא:

ועל הרמ"ם שהבאתי מהוספתא דהלכות כתב
 ז"כ דלויאל לאוקומי בפירות ישראל ביד גוי ובגירסא
 לאוקומי דהה ראייתו מפשט ההוספתא שהבאתי בשנת
 הר"ב בעל כפתור ופרח שפירש גירסא אחר כמה
 שנים שהביא הוכי' זו צפ' ז"ל והבין בצדוק מנהג מה
 שהבאתי לוי פירות הגוי בקרקעו בדרך ישראל אסורים
 שהרי כתב פי' על חוספי' זו ועל מעשה דרבי דבית שאן
 שאפי' בפירות שביעית של גוי היו זוכים בו איסור
 קודם לכן והגיה פירוש רבינו שמשון על ההוספתא דהו'
 ועל פירושו כתב מה שכתב וכו"כ בקרקע הו':
 נמצא לפי זה שכתב עולי בכל אינו נאכל ואפילו
 נעבד וכן נמו' נראה לפי דברי הרמב"ד ז"ל והוכחותיו
 בפ' אהרן זה גבי עניקה והאמנם הליסור מצואר
 באלהות פי"ו זכרוננו בפ' ז"ה ע"ל וכת' אה"כ בפ'
 מ"ו היתה לעניקה וכתב יש מפרשים ויש אומרים והם
 פירושי רבותיו של רש"י ז"ל ופי' רש"י וכתב הרמב"ד פי'
 עניקה ארץ עבודה ולא ספיחים אסורים שביעית
 כ"ש פירות ארץ ישראל ארץ עבדה בין של גויים בין של
 ישראל והמריץ שאינו נאמן שלה נאמן אלא להשיב

מה שכתב בכמה מקומות הכתובים למעלה כי פירות הגוי הם אסורים והוכרה ג"כ לכתוב אח"ך נראה שגמרו פירוטיהם בשיעית בחיוב תרומות ומעשרות כ"י ולא ראיתי ולא עברתי כ"ס שיש בלרבעה שני שמעות ולא מלאחי שום מפרש או פוסק שיכתוב שפירות הגוי בל"י שנתמרחו ע"י ישראל כ"י יהיו חייבים בתרומה אלא הרב הזה וגם הוא לא כתב כן אלא על מה שהבין בפשט לשון הרב שפירוטיהם מותרין הם מותרין לגמרי ואינו קן אלא שהם מותרין לאוכלם בקדושת שביעית כמ"ס למעלה ולא נשאר שום ספק לחיוב הפירות בתרומה ומעשרות דכיון שהם בקדושת שביעית לפי מה שכתבו המפרשים שהנאחזי למעלה וכפי מה שפירשו בדברי הרב ז"ל אין בהם חיוב תרומה ומעש' כמ"ס הרי בעל כפחו' ופרח מי שפירוחיו של שביעית אין בו חיוב תרומות ומעשרות ולא נשאר עלי שום קושי כי אם מה שאנו מקלין בפירות שביעית בפירות הגויים שהיה מן הדק לנהוג בהם קדושת שביעית כמ"ס למעלה בשם רש"י ורבותיו ז"ל וכן ר"ח והרא"ש שהכריחו מאותה בריית' שהם פירות הגוי מקרקעו וגם שלא דברו בענין שביעית' אלא בערלה וכלא' ונעש רבעי הרי שגוי באותה בריית' עזוקה ובין שהיה פי' עזוקה כרבותיו של רש"י ז"ל או כרש"י או כפי' הראב"ד הרי כתבו שהם פירות גוי בקרקעו וכן פי' רבינו שמשון ז"ל שכתב פירות הגוי יש בהם קדושת שביעית הרי הם שבעה רועים ומנהיגים אותם על קדושת פירות שביעית ונוסף עליהם הרמב"ם ז"ל בפי' המשנה ובחיבו' לפי מה שפי' דבריו והרמב"ם ג"כ דכתב דשמה אין קנין לגוי להפקיע מדוני שביעית והרב בעל כפחו' ופרח שכתב בכמה מקומות כמה פעמים שפירות הגוי הם בקדושת שביעית והביא החוספתא פי"א בפי' רבינו שמשון ז"ל כמ"ס למעלה ואין גם אחד שיחלוק עליהם ואין לי פה להשיב על קושי זה כי אם בענין הביעו' שאנו מקילים והומנין על דברי רבינו שמשון והאן שכתב דלע"ג שיש כאן קדושת שביעית כדמוכה בדוכתיה עובב איסור' הוא ודאי דלא פקע אלא ביאור הדבר חלוי במתן להפקר ולחלק לעניים ומצי למימי' קא אחינא מכה גברא דלא מצי' להשתעווי דינא בהדי' כדאמר בשלהי פ"ק דבבבא ג"כ לוקח תבליס כו' ויח' לי דמהאי טעמא מצי' בקל דדוני סמורה בפירות שביעית דהא דילפינן לאוכלה את' רחמנא ולא לסמורה היינו בפירות ישראל' שזו מן ההפקר משדות ישראל להכי הוא לאוכלה ולא לסמורה אבל מי שלקח בדמים פירות שביעית של גוי הרי החלתו בסמורה

ומצי למימי' אחינא מכה גברא כו' אבל בשאר דיני של שביעית אשר רבו לא מלאחי שום ספק להתי' והר' בעל ס' כפחו' ופרח כתב בפי"א שאפי' בפירות שביעית של גוי היו נוהגים בו איסור' קודם לכן ע"כ ואפש' ג"כ כי מה שהיה אסור הוא ג"כ שצ"ך לאוכלם בקדושת שביעית' שלא יטלם מהם ולא לענין ביעו' בסמורה' ולא"כ לא היו נוהגין להוציא מהן תרומה ומעש' והאסור' בשאר דיני שביעית לא ידענא היכי ליפקע ואפי' היינו מורין עמה להחזיק בדוני שביעית היה נראה עמה כמו חקיה הדשה מה שלא היו נוהגים עד עתה והייחא חקיה שאין רוב היציור יכולים לעמוד בה מלך הנילות והסעבוד שאנו לריכס לעולם לקנות מן הגויים ואין מספר לדוני שביעית כמ"ס ההוספות פ' לולב ואם יש מי שיכול ליהרר ולשמו בו חבל עליו ברכת טוב

י"ח ה"ג ה"ג מה דר יובק מטרלני ז"ל

אמר יובק קארו אחר שכתב הח"י ה"ה מה מטרלני אגרת זאת היתה ראה לעשות מעשה כדבריו בשמעה שעברה ומיחו בידו ובשמעה זו שהיא שנת השל"ד הקשה את רוחו ואמך את לבבו נתקע עליו לעשות מעשה כדבריו ביד רמה וקמו כל הכמי הע' ועיינו בדבריו הראשונים והאחרונים וראו שאין בהם ממש והכריזו צבתי כנסיות בגורת דוני שלם ופירשו תרומות ומעשרות מפירות הגוי שנתמרחו ביד ישראל בשיעית כמו בשאר שנים נאס' לע"י

יובק קארו

הברנו וידעו שדפס מכתב ידו של מורינו הרב ויהי כתיבת ידו ממש וכל המכר אות בלוח חתמו שמיחיו

יובה נאלפטי

ראיתי מה שכתב מוה"ר משה מטרלני זלה"ה על פירות הולקחים מן הגוי כשורעם הגוי בקרקע שלו בפי' בשנת השמיטה אם יש בהם חיוב תרומות ומעשרות וכתב שאין בהם חיוב תרומות ומעשרות וטעם רעמו אחר דעת מוה"ר שלמה שירליין זלה"ה שכת' שיש בהם קדושת שביעית ויש להם ביעו' וכתב מוה"ר משה מטרלני זלה"ה שאין להם חיוב תרומה ומעשרות דכה בהם חילא והביא ראיות ממס' ידים פ"ד ממחלוקת רבי ערפון ור"א י' עזריאל על עמון ומואב מה הן בשיעית שר' ערפון אומ' מעש' עני והאב"ע אומ' מעש' שני ואם היה חייב בפירות הולקחים מן הגוי שורעם בקרקע שלו ומירחס ישראל' בשנת השמיטה למה לא הביאו ראיה מל"י ויאמר הם מלאי' מפרשין מעש' עני עמון ומואב ג"כ ופירשו מעש' עני ואם מפרשין מעש'

סמכין דהיא מאריה דאחרת כו' ולא אבין למה לא דחה ר'איה זו דהר"א ור"ת לא הביאו מתיבתא זו אלא לעיני ערלה וטעם רבשו ולא לענין שביעית ואפשר דמאחר דיש שני פירושים דהפי' ראשון פירש דמייירי ג"כ לענין שביעית ועניקה פי' מעוק זה פי' שני פירש שם עיר ולא חייירי לענין שביעית לכן לא הביא ר'איה משם אף לענין שביעית:

ובמה שכתבו החוס' שם פי' בקומריים מפרסם מעוק ומשומר וקשה לי כו' והדר הכי כתבו ואין נראה לר"ת דהא בהדיא חגי כתב ר"ת אין ר'איה דסובר ר"ת כפי' ראשון אלא בא לומר שהקושיא שהקשה רש"י על פירוש זה אינה קושיא אלא דיש חילוק בין מן המשומר ובין מן ההפקר והואיל וכן אפשר לפרש עניקה משומר ואפי' לפי' שהיא שם עיר מא"י ולהכי לא הביאו ר'איה משם לענין שביעית ועל מה שכתב מוהר"ק על דברי כפחור ופרס דברי הרב אינם לריכוס חזוק שכל דבריו הם ישרים ונכוחים למואלוי דעת' ומ"ש מוהר"ר משה מטראני לפי' דברי הרמב"ם שגם הוא סובר בפירות שורעם גוי בקרקעו יש בהם קדושת שביעית וז"ל לכן נראה לי לפי' דברי הרב ז"ל שרצה לומר שמה שורע הגוי בשביעית דהע"ג דאין קנין לגוי אינו אסור לאכול כמו מה שורעו ישראל שהוא אסור באכילה וחייב לעוקרו וכמ"ש הרב ז"ל בפ"א ולא בספיחים ג"כ של ישראל שכתב למעלה בפי' זה שאור עליהם מפני עוברי עבירה אלא מותר' באכיל' בקדושת שביעית והגויס אפי' שורעו אוחס אינם מנזים על השביעית כדי שגזור עליהם ולכן הם מותרים כמו הספיחים מן התורה עכ"ל הפירוש הוא הוא הפי' שפירש מוהר"ק אלא שהוא מפרש שמה שכתב הרמב"ם מותרים לגמרי שאין בהם קדושת שביעית אלא מותרין באכילה בקדושת שביעית ומוהר"ק פי' מותרים לגמרי וכן הבין בעל כפחור ופרס בדברי הרמב"ם ולא נכחה לי מה שפי' הרב משה מטראני שהם מותרים להטל בקדושת שביעית דאם איתא לא היל"ל פירושו מותרים אלא היה לו לומר אובלים אוחס בקדושת שביעית כמו שכתב בפ"ד וז"ל התבואה והקטניות אסורין באכילה משום ספיחים ופירות האילן אובלין אוחס בקדושת שביעית' אלא ודאי שפירוש מה שאתר כאן מותרין פירוש מותרין לגמרי ואין בהם קדושת שביעית ובהא בליקנא ובהא נחיתגה דפירות הגוי בקרקעו יש בהם חיוב תרומות ומעשרות כסדרת מוהר"ק ז"ל אהם האעיר שם טוב עטייא:

שני גם הם יפרישו מעש' שני אלא ודאי דאין חיוב תרומות ומעשרות בא"י בשביעית אפילו בפירות הגוי שורעם בקרקע שלו ומוהר"ק זלה"ה דחה ר'איה זו דאי אפשר דכי הכי דפליגי רבי טרפון סבר דעמון ומואב מפרשינ מעש' שני כעולו מזרים וראב"ע סבר דהרי הם כעולו בכל נמי פליגי בא"י אהם מפרשינ בשביעית מע"ע או מע"ש:

ולע"ד קשה לזה דליפלגו בא"י ומינה הוא ילפיל' לעמון ומואב אמרם לדעתו הא דלא ילפי מא"י כדי להביא ר'איה טולת בין לפירות הולקחים מן הגוי שורעו בקרקע ישראל לפי שבה"י לא יש שביעית אלא כמה שורע בקרקע ישראל בין בפירות שורעו בקרקע הגוי ואפשר ג"כ לומר שבא"י כל הקרקעות רובם או כולם היו מישראל ואם מעט מוצר היו קרקעות גויים ר"ט ור"א לא היו יודעים איך היו נזהגים או שגשגה הדב' איך היו מפרשינ אהם מע"ש או מע"ע:

עוד הביא ר'איה מוהר"ר משה מטראני מברית' דאיתא בפי' בתרא דיבמות גוי שהיה מוכ' בשוק ואמר פירות הללו של ערלה הן של עניקה הן של טעם רביעי לא אמ' כלום שלא נחננון אלא להשביח מקחו לא אמר כלום ופירש"י של עניקה מפרסם מעוק והיה שנת שביעית ומשמע משום דדוקא דלא נחננון אלא להשביח מקחו לא אמר כלום הא לאו הכי היתה בהם קדושת שביעית' וגם לפי' שני שכתב שעניקה שם עיר שבא"י שהיו פירותיו משובחין ולא דחה רש"י הפי' הראשון אלא מטעם דלא שגח מן המשומ' ול"ש מן המופק' אמרם לענין הדק שיש הם ולדעתו אינו כן מאת' דפי' דעניקה אין פי' מעוק מנה הקושיא שהקשה ולא הייתה שנת שביעית אלא שם עיר מא"י ולא מייירי אלא לענין מעשרות לא יש ר'איה משם אהם יש שביעית כמה שורע בקרקע דגוי וגם לפי' הראשון שהביא מוהר"ק דשם מייירי כמה שורע בקרקע ישראל וכחב הוא ז"ל דאם איתא דמייירי שורע בקרקע ישראל למה ליה למימר' דלא אמ' כלום מטעם דאינו נאמן היה לו לומר אפילו שיהיה נאמן שהפירות הן מעניקה לא חיישינ שמה הם מפירות שורעו בקרקע ישראל ונפלתו ולא אבין למה לא חיישינ שמה מפירות שורעו בקרקע ישראל הן ויהיו אסורין:

גם ממה שהביא ר'איה מהר"א ור"ת דכתבו דמייירי בקרק' של גוי מדקתני כופא דהך מתיבתא אבל אהם אמר של איש פי' כו' מוהר"ק כתב על זה דעל הרמב"ם

סימן בו

שאלה היוצא מא"י לה"ל ודעתו להורג אם מחפלא כבני א"י יעשה למה העולים להגל מחפלאים בפרהסיא כבני הוגל לארץ ואין מוחין:

השיבה דבר פשוט הוא לכל שדעתו להורג זוכג במקום שיגא משס חפילו להקל ובלבד בלא יעשה בפני בני מקום שהלך לשם וכמו שהיה מבוחר ברה"ש פ' מקום שזכנו ובפ"ק דהולין וכחב הר"ן בפ' מקום שזכנו ובי רבה בר ב"ה הנה אכל דליתוריה משום דדעתו להורג הוא דכיון דבניגעה הוא חכיל ליה דליתיה לא הוה ידע דליתעילו לגביה לא הוה זרין לכבויו וכיון שכן הדבר פשוט ומבוחר שלעולם כל שדעתו להורג הוה ידעיהו אוחו כאלו הוא עדיין במקום שיגא משס לכל דבר ובלבד שיעשה בניגעה מפני המחלוקת וא"כ תפילה דבניגעה היא פשיטא ופשיטא דזוכג במקום שיגא משס כיון שדעתו להורג וזה דבר פשוט לא ייתן ליכתב לעולם פשיטותו: יבאמה כי אשוב אחפלא כי ברחותו כי ההכס הוה לעיל לא חס לקמיהו שהרי הורה ליוצא מא"י לה"ל ודעתו להורג מותר לו לעשות מלאכה מדינא חס לא מפני המחלוקת כדמשמע יפה מחוך לשון השאלה א"כ איך עלה על לבו לומר שיחפלא תפילה חול זה דבר שלא עלה על הדעת ומה שהביא רמ"מ הר"ם ריקאנאנו בשם הר"י עורא אשיבנו דבר שלו הוגה שהיו דברי הר"י עורא מפורשים לא יייה דברי המפרשים והפוסקים שס בדימו וסמוך על דברי הר"י עורא זה דבר אשר אין לו שהר כ"ס שאין בדברי הר"י עורא סיוע לחכס המביא רמ"מ ממנו כלל שמה שכתב הר"י עורא שיוס ההחרון בעבור כניסת ישראל שהוא בגלות סימן לדבר שאין עושין אוחו בל"י בכלל מה שכתב דבני א"י אין עושין אוחו הו מי שיגא מא"י לה"ל ודעתו לחורג לכל שדעתו לחורג אע"פ שהוא בח"ל הרי הוא כאלו הוא בארץ וכן מי שגא מא"י לה"ל ודעתו לחורג הו בכלל בני ח"ל ייכה וכן מעשים בכל יום בכל שיה וסיה עולים לשלש רגלים מח"ל לארץ ועושים יום שני של גלויה כחקוניו וכמשפטיו בח"ל ולא עוד אלא שמתקבצים מנין מבני ח"ל העולין לרגל ומחפלאי תפילה וקורין בתורה ומפטירין בניגא בברכות חמלה וסוף כמו שעושים ביום טוב שני בח"ל ודבר זה יעשה מימי קדם בפני גדולי עולם וזה פקפק אדם בדבר זה מעולם וזו היא שקשה צענין היתך מחפלאים הפלח יום טוב בפרהסיא בל"י והיכי לא חיישין להאי דחזן ולא ישנה אדם מפני המחלוקת והיכי

מספיק להם שיחפלו תפילה ח"ל בניגעה ועל כרחיו לומר דבבירא לכו לגדלי עולם דע"כ לא חזי אל ישנה אדם מפני המחלוקת אלא במלאכה ודכוותא דלפטר למיפק מינה חורבה אבל בתפילה ח"ל חס יחפלא כמנהג מקום שיגא משס לא יפיק מיניה חורבה וליכא למיחש בה למידי ומעשה נפשט השאלה מקל וחומר דהשתא חפילו במקום דמלאכה ודכוותא חסירי בפרהסיא תפילה שרייה בפרהסיא כל שכן למחפלא בניגעה לית דין וליה דין להוליהו מלהחפלא כמנהג בני מקומן והכנס המחור בניגעה ולאחר להחפלא בניגעה כבני מקומן לא מלא ידיו ורגליו בבית המדרש וזה דבר פשוט ויותר לרואי השמש אהס העיר

סימן בז

כי כהכנס זמן יודע פשר דבר דבר שלח ה' מה טובו אלהיך ויבחר באל יוסף מה יפית ומה נעמה בבתי מדרשותי לחורה הקבועה רכב ישראל ופרשיו ראש ישר ושלשו עשרת החרה וליפה ויוסף אוחה חנופה גולה וכותרת לכל פסוקי הגילה רוח בני האדם העולה היא נמשלה לעלות במעלות המושכלות ובמעלות גלילות המולות המעולות עולות פועלות רגון וורא עלילות ויאסוף היילות בגלות עליות הכמות לימודיות במילות המולות ובגולות החחיות טבעיות ותחבולות מושאלות ועלילות וסודות כלולות עד שכל סוגי החכמה חואמי צביה היבואו בית יוסף בהכמתך ובחבונתך עשית לך חיל עד שכל הכנימי לבינו מחיל אל חיל עד הגיעם אליך אליך מנמחה ועדיך השוקתם כי לאדם שטוב לפיין נתן חכמה יכב הכמתה להכימין חכמה אדם תליר פניו והחיר אל עבר פניה ומחוק האור וטוב לעיני אשריך ואשרי היולדה והמחויקה ואשרי אהיך אלה העומדים לפניך חמיד השומעים את החמתך וידעו כל ישראל כי נתמן אתה וגלמתי דבריד ויבי ה' אליהך ברוך אשר חפך בך לחמד עליון על כל הכני הזמן כשמש חוך נוכחי לכת הזמן להשגיל אורו בשועל נתמן וכל א' להקביל אור השגל כמו ימן ולו נמלאת בין אוכלי המן לא חמר אור נתמן לנגוד עם לא נתמן בחר לנו אנשים מושע נתמן וזה הלאס בעמלק חויב אל רחמן וילבד ברשתו אשר עמן ולא לבס יחזיו שק בעבור המן וכזה אשר נתמן עורי עורי לטון ובואי חמתך שכל זמן ידיו ווכי קרא שמך יוסף לאמר יוסף ה' לי בן אחר בעגלה ובזמן קריב ולא יאחר אותך ראה הזמן לשמך חרו וכל יש לי נתן בידך לשמך וכל חכס לב יברו חכרך לא יחוף מחוך דבורו

ויחשוק לזרפת במשכיות דבירו ברוך ה' אלהי ישראל אשר באהבתו את ישראל לא השבית להם גולה ויקרא לבנו ליוסף וישראל אהב את יוסף יען היוהו מגלה חיון ואחיוהו אחיון ומשרי קערין וגיוריו ושכלתו החכמת נחמח אלהיו ורוח אלהין קדישין אליה רבה ומקריק ורומיה ימטי לשמיא ומוחיה לסוף כל ארעא בן פורת יוסף וימלא יוסף חן ושכל בעיני אלהים ואדם הולך וגדל וטוב גם עם ה' גם עם ה'שים הורח אלהיו בקרבן מעודנו בלבו וההכמה תהין תמלא ויאשר לו בו מה יופיו ומה טובו גילה ושמחה בו וכל איש נבון וחכם אשר רוח ה' נשבה בו ויאמר אל יוסף אחרי הודיע אלהים לזאת את כל זאת חן נבון וחכם כמוך חכם אתה מדינאל כל החום לא עממך וחכם מכל האדם מה חכמו מהד לבאות מעלה לעשותך לשם ולהפארת כי כך נכיר גדול מעלתו וזאת יקר הפארת גדולתו: וזאת חזרה העולה לעלות במעלות אהו כלאה השמש בגבורתו את הכל עשה יפה בעתו וילט פניו באדרתו למען דעת כל עמי הארץ כי גדול אתה וגדול שוך בגבורה אשר כך ירוחם יחוס בני בני רעמסס ופיוסום כי שם עלו שבטים שבטי ים הרי אתה כבן עזאי בשוקי עבריה כדי כל העולם לשמשך לפני שמש יוון שוך ויר אלהים טרם יכבה יר אלהים שמת אדם אשר במוחו לא כהת עינו ולא גם ליחו זרע בשערים שמו מודעת זאת בכל הארץ ואלא כברק הזו נלזי שמשך שמש לזקק ומרפא בכניפיה שר וטפסר כסף לרוך מווקק מסייעים שר שלום ביהם ובמוס' ובמדות טובות מוס' ומכל יער אשר נוצר מאושר והעש לך מהעוה אור וחקת המומה טרם חוצר ומפתחי פהחי החכמה בידך נחסר ולפענה תלפוני לפניי החכמות הנמוע עשית אפשר ובסחרי החורה שלך עזר עזר וחדע מקום חתונתם דרך ישר איש לא יחסר כי כה אמר רס ונשא זה יעזר בעמי עידי ומזנה לאומי ויהי ה' את יוסף ויהי איש תלית ויקרא את יוסף כרוב ממשך וסוכך על גפי מרומי התעודה לחורה ולהעודה חוחם חביית מלא חכמה וכליל יופי חמים אתה בדברך מיום הבריתך לא תמלא כך שום דופי להשמיע במתום קולך ממעונות אריות ומחרתי: מרים וכל החכמים אשר יתרו את פיך שמש ק לש כבדורים ומלפזפים ומכבים כדוריים וכפריה יורה ובני פריים ובהפכו דבריהם לזרים וימלאו המוריאים גם חמרורים ודברך זכים וברים כלם נכוחים למבין וישרים לורע לחינים וטבורים און שמעה וחאשרך ועין רלחה וחעידך כי החורה רוממתך את נהרוחיה הולך

הציבות מעשה וזאת תעלותיה שלחה אליה אל יוסף ויהי בדברה אל יוסף לאמר אתה יודך אחיך ואני נחתי לך שם אחד על אחיך אשר לקחת בחלייך ובקשתך ברודך אחר כל חכמה וברפוך אחר כל מוימה ובהם דבקה ללהבה עד שהחכמות המשכלות דתי פרס ומדי אשר לא התקדשו למדי דבקה אליהם כאשר ידבק האזור אל מתני איש וכל קדושים עמך קדושים אשר בלחך המה ואשר מקלה השמים ועד קלה השמים וכל דורשי דת ודון ישים קערה בלפיך ושימו לאדוני כבוד ותהלתו בלויים יגידו לאמר הרלוחם אשר בחר בו ה' חן כי חן כמוהו בכל העם גולה וכוחרת לעדת ה' עשרת הפארת ביד ה' יושב בהדר' חמד ה' שמש בין כוכבי שמי ה' מלא תמונה וחכמות כרימון ויבא עליהם יוסף חוך הארמון וישר מראש שניר וסרמון חוך אריות שבהבורה ויכה על לחי האמורה ויפרק קושיית ובעיות שבגמרה בדרך ישרה וכה יצרה ואחר דברו לא ישנו ואין חיוב ואין סחירה בעדן בן אלהים הייתה וחכמות משם ומורה מורה דת ודון בדבור ובאמירה וחשאר בס שררה לדעת מה יעשה ישראל קלה או חמורה לו משפט הבכורה והבכורה ליוסף וימחר יוסף לאחיה בעוה וממסר אחו בחבלי היחס משלבת עם החכמה ויראת הטא אשר מלפניו לא סר הרי אתה כעקבים בן מהללאל שעליך עזרה נעלח בחכמה וזיראת הטא ואך את אתה מהללאל חמוד לאמר ראו מה ברלחי בעולמי קולע כאב' אל השערה ולא יעטיא משחך ה' אלהיך שמן ששון חרביך שמן חורק שוך לוחך ראה הזמן ויאמר זה חלקי מכל עמלי בך ה' חילי כי ילד יולד לי בן יחן לי וחסיה המשרה על שכמו חלק ה' ועמו ועם כל בני החכמה חומר אתה לורה ואם כל חכמי לב יסודו אתה ספיר גורחו ואם כל נבון לב לורה אתה זוכר יפעחו ואם בעלי המומה שלחוהו אתה הוא לבדך תהלתו ואם יחידו כגולה כוכבי רשפו אתה הוא שמשו ובהרחו ואם הם כוכבי לכתו אתה נשגב נגלהו ואם הם מייעי הנגלל אתה שכל השפעוהו להוילא לאור משפטו ומכה לפועל מוימתו וישם אותה יוסף לא יקרה לנשח לזרף חומר כי אם בשחוף השם ואם ישכון בלהי שם רק הוא עלם מוכן לקבל המשכלות ולוח מוזמן להכחב המוימות הן אלה קצה דרכיך ומה עזמו רלשיהם הספרם מחול ירבון ילאה הלשון להגיד שבחך וידל הפה לדבר חלהךך ויגעו השפתיים לספר עוגם חכמהךך ויגחר הגרון טרם כליחו לחוות חני חבוךךך ויבש החךךך ולא יוכל להגות את מספר רובע חפארתךך מדוחךך ולא

אדונינו יקיים קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עלי זרה ועיני אדוני רוחות בחיי דרבנן אכ"ר :

ילבדנו רבינו בסדר אהה כוננת הנאמר ביום הכפורים הפייטן כדי להביא דבריו בסדר אלפא ביתא בלוח הנימל סידר ואמר גולם חביתך מן האדמה יצרת הנראה לעד שזה עשית גדול ומעט אומר שהוא כפירה וזה כמו שגמרתו רבינו כי כל דבר שירה על הגשמות או יהיה חסרון בחוקיו אין ראוי ליחסו לאל יחברך ומה שבאו במקרא כדי לשקך את האזן ואמרו דברה חורה לשון בני אדם הנה נתפלגף הרב הגדול הרמב"ם בספרו הנכבד מורה הנבוכים ח"א לבאר שכל אותם הדברים המור"ג גשמות הם שמות משותפי' ובבחינת שחופו הא' יורה על גשמות ובבחינת שחופו האחר אינו מורה על גשמות בבחינת זה השחוף נאמרו ונחייחשו לאל יחברך וביאר שחופם כדי לבלק הגשמות אשר אז אפשר לקיים היסוד כי אם בהסתלקותו לגמרי כמו שהוא יודע ומפורסם למע"כ והנה הרב ז"ל חלק בין חמונה לחבית בח"א פ"ג כדי שלא ישינו בני ישראל בפסוק וחמונה ה' יביט ויחשבו שהוא חביתו ואמנם גולם לא עלה על לב שום אדם ליחסו לאל יחברך כ"ש לומר אוחו דרך תפילה יום סליחה וכפ"ה ולומר אהה כוננת עולמך מקדם בו גולם חביתך יצרת חרתי לרעותה גולם וחביתו והנה הגולם הוא החומר אשר עדיין לא קבל צורתו הראויה לו בין שחיה אוחה העורה טבעית או מלא כותיית טבעית כאדם קודם שערך בו נשמה כמו גולמי ראו עיניך ומלא כותי' ככלי אשר עדיין לא נשלם צורתו וכן שמשו בו רבותינו גולם בלתי צורה גולמי הנלגלים ומילת חבית נחצה מבין ועייינו בין הדבר וחכמתו בשלשה מרחקיו דוגמת העורה אשר לבש מהאורך והשיעול והשלום ודומיהם השם חבית יאמר כמו כן על הצורה הטבעית המוכרת ועל המלא כותיית אשר בצורה הטבעית חבית כל לפור כנף חבית וזכר או נקבה ובצורה המלא כותיית את חבית המשקן ואת חבית כל כליו והנה חבית לא יאמר כי אם על הדומם הנעשה כדוגמת הצורות-ההם והוא החלק היותר שפל מכל הנמצאים תחת כל השמים כי אין בו כי אם התערבות הארבע יסודות לבד והוא בלתי ספק חומר גמור ומילת חבית מורה על אוחו החומר הנאמר ונס כי הוא ג"כ חסרון בחוקיו כי אם יאמר אז דומם יצרה לו עד מוח ואיך ראוי לאומרו ליוצר כל וכמו כן מילת גולם יורה חסרון אומרו והלופיהן בגולם ואם יאמר אומר שרצנו לומר גולם כחביתך כמו ששיבס חכמים

מלאו ידי כלי הדבור לנאם יופי שלמוחך נפלאים מעשך מי זה אשר יתפאר גם לתפאר לגמור שבחי למר ולא ימלא במחירת חה יהיה לו לשון הוכח והאדרת וקולמוחו ביופי החיבה מעטרת יקרב הלום ויאמנו דבריו ואומר לו רבה לבאך ולא חוד חתך ושמענה ובחוק לבך אל תפחידותי ואם ישים כל מאדו הלא קאר קלרה ידו מלעשות כדבר יוסף ובהיות שאין גומרין את ההלל כי גבורות מי ימלא אמרתי אשמרה דרכי מחטא בלשוני ולדבר חושה בהגיוני ואני בער ולא הכיר חסרוני ולא אדע בין ימיני לשמאלי ואערך כסף מאה לככרים וזה מאה והוא עון פלילי לכן נאלמתי דומיה מלהארך לשון בראש שבתי יה ואל יחר לאדוני כי לא מצלתי ידיעת חסרוני ומעט שכלי והבינו וקולר ייבי והגיוני וכבודת פי ולשוני יערתני חפני לחשך בעט סופר ואשלחה להגיד לאדוני כי יודע אני קולר השגתי ומעט הבנתי ושאיני כדלוי ולא ראוי ליעוק מים על ידי תלמידי אדוני הקטנים והיאך יוכל עבד אדוני זה לדבר עם אדוני זה אל אלהים ה' הוא יודע אם לא מדלגת דבר העיזתי רעיוני לרגל המלאכה אשר לפני ובראותי כי השמים הם יענו את הארץ כי אין למטה ממנה אמרתי ויהי מה אשאל מכם שאלה ויחנו לי ואכתוב שורותים אלו כפופי ראש כאנמן כורעי' ומשחחיים תפחתי הארמון ושואלים את מילת האדון בתחלה וליקך תפארת גדולתו יהיה לשם ולחלה להבט אליהם בזמן החמלה וחוט של חסד עמו בלולה ויקח אדוני יוסף כי חורה היא וללמוד אני צריך ויהיו דברי אלה קרובים אל אדוני ולפי זה מלכת חוררתו יהיו ייגשים איש איש ממלאכתו אשר המה עושים כי הזוגשים אלים ואנחנו מחשים וחיבק נא :פשי בעיני אדוני לתת את שאלתי ולעשות את בקשתי והואיל ובך את בית עבדך להזיל בעל אמרת ה' אמרות טהורות מפני' קדוש ויבחר ועשה ואל תאחר להשיבני דבר ואל יהיו דברי אלה למשא על אדוני ואדוני כמלא' האלהים וחורה יבקשו מפיכו לההיות רוח שפלים ברוח שפתיו ברור מללו ולההיות לב נדכאים בזהר אמרתו אשר יהי לו עדות ביהוסף והרי אנו ובינו ובינו בנינו כל ישראל חברים אשר נחלו על שבר יוסף יום ולילה לה יצבותו מלהתפלל ולהתפלל לפני יוצר כל אשר בידו :פשי כל חי כי למען רחמינו המרובים והסדיו הגדולים והנאמנים יואל להתמוד יקרת מעלת פינת לפירת עטרת זהב ולניף עהור וגולה קדושה ועטרת הוד חורתיך הקדושה על ראשינו ועל רוס עינינו וימים על ימי אדוני יוסף כימי השמים על הארץ כי באורך נראה אור ובימי

בו אגא השס חה נוסחו אגא השס העלתי עויתי פשעתי לפיך אני וציתי אגא השס כפר גא כו' הגה בנחלתו שהביא בספרו כתב בשניהם השס ובאחרונה באחרית הפרק הביא מחלוקת הפוסקים שיש בין העויר ורבינו האי גאון ואמר שבעל הלכות גדולות ז"ל סובר כי כהן גדול היה אומר בוידוים שס בן מ"ב ולא היה אומר לא אגא השס ולא אגא בשס שכן הוא אומר לא בלשון הזה היה אומר ויראה שר"ל שאחר שאין ראוי לומר אגא שס בן מ"ב שנאמר השס שהוא רמו לשס הידוע שה' של השס פה היא ה"א הידיעה ור"ל השס הידוע והגה מזד זה הוא מסכים עם כל הפוסקים וזולתי האששים אשר נקבו בשמות אך אמנם חולקים עליו אומרים שכהן גדול לא היה מוכיר שס בן מ"ב כי אס שס בן ד' אוחיות שהוא שס הוי"ה ככתבו שהוא שס המפורש וכו' שלא השיג עליו א"ה לאומרו לא בלשון הזה היה אומר שכן אמר א"ה וסברתי דבראשונה היה אומר כהן גדול אגא השס ובשניה אגא בשס ועל זה אמר ר"ה ז"ל לא בלשון הזה היה אומר כהן גדול אגא השס אלא שס בן מ"ב כו' רק השיג עליו שלא היה שס בן מ"ב כי אס שס בן ארבע הגה יראה שגם רבינו האי גאון ס"ל שצריך לומר השס שהוא רמו לשס האומר כהן גדול או יהיה שס בן מ"ב לדעתו או שס בן ארבע לדעת אחרים אחד היות שמוס הה"א הזאת ה"א הידיעה ור"ל השס הידוע וכן מלאתי בחשובת שלה לרבינו יצחק בר ששז ז"ל שפי' דעת רבינו האי ז"ל בסי' רי"ט קרוב לזה ח"ל ואחא שינת לשון רב האי ז"ל שלא כתב הוא שכהן גדול אומר אגא השס אלא כך הוא אומר שלא יאמר אדם אגא בשס ר"ל אגא ה' לפי שהכ"ב לא היה אומרו כן בכייוו אלא מוכיר שס המפורש ולה יאמר אדם אגא השס סתם ברמו עכ"ל:

הגה יראה שדעתו יומר אגא השס וכן דעת רבינו העדיא גאון אחר ראות שהוא מקפיד גם על השלישי באומרו שראוי לומר בפניו לפני השס שגס פה היה מוכיר כ"ג שס המפורש וראוי לומר' השס רמו לשס המפורש וכהביא רבינו יעקב דעת שני הגאונים הלאה נראה שגס הוא סובר כמותס והעד הב' שכן כתב למעלה במוסאז והרמב"ם ז"ל כתב בסד' העבודה בהלכות יו"ה כ פ"ב בשניהם השס ח"ל כילד הוא אומר אגא השס העלתי עויתי פשעתי לפיך אני וציתי אגא השס כפר גא כו' וכן כתב בעל הלכות גדולות בשניהם השס בסדר העבודה בהלכות יוס הכפורים חלק י"ג ובפירוש המשנה שחבר הרמב"ם ז"ל בכתב ידו הקדושה

בעיניהם הגה חביית למופת ולאות אשר דמות זה כן דמות זה ומקרא א' לכולס ובשס דומס יונה ואין להשיב כן כבר מלאנו במטבע הברכות שטבעו חכמים של יסולין אשר יזר את האדם בללמו בללס דמות חבייתו וכי כבר השיב על זה אבודרהס בפ ברכת נשואין ז"ל אשר יזר את האדם בללמו שנאמ' יעשה אדם בללמיו כדמוחיו וכתיב כי בללס אלהים עשה ורועה לומר על אורת הנפש שנאללת מכבוד הבורא והוסיקי עוד ופירש בללס דמות חבייתו שב אל האדם ורעה לומר דמות חבייתו שהוא אורת גופו יזר אותו בללמו שהוא אורת הנפש וכל זה לדמות הכפירה הרעה שטעו בה רבים ואמרו שעל חביית האדם גאמר שיברא בללמו שהוא אורת הנפש כמו שיברא זה העיני הרמב"ם ז"ל בחללת מורה הנבוכים עכ"ל והגה כאן אי אפשר זה הפירוש כי הוא מדבר לנוכח עם האל יחברך ואומר אחת כוננת כו' גולס חבייתך כו' ותמהתי מזה המסדר על זה כי הגה שני חושים שסס העעס והמישוש עם היותס חושים לבעל חי בלתי דומס ועס היות שהג' חושים האחרים גחייססו לאל יחברך וירא ה' ויגאך הלא גם בנו דיבר וישמע ה' וירא ה' את ריח ניחוח להיות שני החושים האלה פחוטים אלל ההמון וכל העס יודעים ומכירים פחיתוסי כי לא יושגו כי אס במשוס ומוס המשוס חרפה היא לנו לא החייססו בחוך אחיסיס על אחת כמה וכמה דבר מוטבע כדומס לייססו לו יחברך וגס נפלאתי הפלא ופלא איך נחפשט הדבר הרע הזה שישראל ולהיות רע ומר עלי המשע' אשר אשר יעשה תחת השמש הארכתי בו לתת טעס לדברי אלל מעלת כ"ח יאריך אך בחמלתו וישיב דבר לעבדו א' אל א' למאז חשבון ובוה ידע עבדך כי מלא חן בעיני אדוני:

השאלה השנית בעיני השס ובשס של הידווי הנאמר בסד' העבודה שגהגו העה לומ' בראשונה השס ובשניה בשס חה חומה איך מייחסיס המסנה וגמטיסיס אחר האמורא ירושלמי שלא הסכמו עמו כל הפוסקים זולתס אבי העויר וראבי"ה שמתסו אחריו כאמור שהוא בקי בגירסא טפי מין ופסקו כוחיה והגה כבר כתב רבינו חננאל לא משגיחין ברבי חגי לגבי מחי' וכן יסד רבי שלמה הבבלי אגא השס ורבינו ירוסח ז"ל כתב בנ"ה ח"ג המחלוקת שיש בין הפוסקי' על העיני ובאחרונה כשהביא סד' העבודה כתב בשניהם השס וכן רבינו יעקב בהלכות יו"ה כ פ"ב תרכ"א בראשונה כתב בשניהם השס ח"ל וילפינן מקרא שודיו יו"ה כ שז"ל

לדיק ק"דוּם ה"ם ע"ליון י"שר מ"ב ז"ל י"ד ל"עיס ב"בור
 ד"ירש י"חיד י"סוד כ"ל ש"ופט ב"רוך פ"קיד ט"הור
 ז"רוף ר"מוס ז"ור ח"מיס ב"לה ב"ומל ה"סיד ק"רוב
 ל"וד ט"ל מ"דיב ע"שיר ר"לוי ג"לה ל"ומד פ"ודה ז"וקף
 ק"ורא ש"ומר ק"ושב ו"מקשיב ז"בי י"שר ת"ס :

הנה תבאר שם בן מ"ב הוא נקבץ מהמנינים

רבים וטעם ההוי הוא שם המפורש ושם העלם אין עוד
 מלבדו ונתאמתו דברי הרב ז"ל ואני הערי שהשם
 הנאמר מפי כהן גדול ביום הכפורים הוא שם בן ארבע
 ועליו תאמר ההוגה את השם בלוחיותיו כו' וגם נתאמת
 שם בן ד' שהיה מוכיר שהוא שם המפורש יראה לע"ד
 שאין ראוי לומר בל' השם ובשני בשם כי לו אמרו
 בשניהם בשם הפרשתי אע"פ שהוא כוונת המטה
 וסב"ה כל הפוסקים נב' יתכן לומר בשם שכוונתו בשם
 הידוע כדליתא במס' מנחות פ' הרי עלי עשרון אוחה
 שהי שמת שמעון הלויק אמר להם כו' וכוף המאמר
 ונמשו אחיו הכהנים מלבדך בשם שכוונתו לומר בשם
 הידוע שהוא שם המפורש אבל לומר בל' השם ובשני
 בשם קשה וזה כי בהומר בראשונה הוא השם רוצה
 לומר השם הידוע וכשיחזור לומר בשני בשם יראה
 שירצה לומר בשם אחר ידוע ב"ב זולתי האמר או יראה
 לומר שלא היה מוכיר פה השם אבל לומר בשם רוצה
 לומר הנאמר לעיל וזה עקר כי השם האמר בראשונה
 הוא בעלמו האמר בשניה וכמו שמוכיר שם המפורש
 הוא השם הראשון כך הומר ומוכירו פעם שניה בלא
 השם כדליתא במסכת יומא פרק טרף בקלפי חנו רבין
 עשרה פעמים מוכיר כהן גדול את השם בו ביום שלשה
 בידי רישון ושלשה בידי שני ושלשה בשעיר המשחלה
 ואחר צהרולות דאם יסיה השם השני זולתי הראשון או
 שלא היה מוכירו פעם שניה לא יעלו למיין שלשה גם
 לא למיין עשרה כי כבר אמרתי שם המפורש הוא
 אחר ואין עוד כמו שכתוב לעיל והם נאמי ששניהם שם
 המפורש ושתיהם בקריאת' גם זה לא יתכן כי בהיות
 שם ארבע שם העלם כמו שהביא מר"מ ז"ל במורה
 היבוכים חלק א' פ' ה"ה וכו' שביא להלן יהויב שיסיה
 לשמו הקדוש הסבילים יש לשם העלם אשר בהם יבדל
 ממה שיכתף אליו במינו רצוני לומר אשר בו יבדל משאר
 מיני השמות וגם שורה על עצמותו ומלאותו בהוראת
 שם העלם האמתי שמורה על עצמות הדבר ועל אמתות
 חלקיו אס יסיה אותה הדבר יש לי חלק בחי מדבר
 במשל שורה מלת שם חי מדבר על החיות ועל הדבור
 והנה אנוש ב"ב יודה על זה עלמו כשיסיה מורה בדרך

של המחבר ז"ל הנמצא היום פה לזכר הנקרא אלל
 הקהל קדוש מוסמט' רב הר"אב כתב במטה בשלשון
 השם בה"א ושי"ן ומ"ם רצוני לומר שגם בשלישי כתב
 לפי השם כדעת רבינו העדיה ובמקומות אחרות כשהוא
 מוכיר את השם ככתבו הוא כותב י"א' הנה יראה
 שגירסת המטה הוא לפי ה' כדעת ר"ס' וכבר אמרתי
 שם רס"ג סובר שיש לומר הוא השם כראותיו שהוא
 מקפיד גם על השלישי וכן הדעת נטוה אחר היות
 שלשה שם א' ואין ספק שכל אלו הגאונים והפוסקים
 ז"ל שראו דברי רבי ס"ב ולא השגיחו בדבריו לבני מתני'
 בדברי רבי' חנאל ולא ישר בעיניהם טענת א"ה ור"א
 ואין מסדר אהה כוננת' משך אחר דעת א"ה ור"א
 ועל פיו אנו חיים ולא על פיו אנו חיים לעוב דברי
 כל אלו הגאונים והפוסקים אשר הבינו נכון עליהם ונלך
 אחר הישר בעיניו כי לפי היראה לא הניע לזה הגדר
 להחיק בטהורו ולעוב אדוני הארץ והמופת על זה
 כי סדר צלות השלישי גולם חביבתך ובאות ה' סידר
 ואמר לזה והביא לו את שער המשחלה ואינו נן כי
 הוא היה הולך למקום שהיה קשור שם כנגד בית שלוחו
 ושם היה מחודה וגם מלד העיני יראה שאין ראוי לומר
 בל' השם ובא' בשם אחר היות שעשרה פעמים היה
 מוכיר כהן גדול שם המפורש ביום הכפורים ושם המפורש
 הוא שם בן ארבע שהוא שם ההוי כמו שכתב הרב
 הגדול ז"ל במאמרו הנכבד מורה היבוכים חלק א' ס"ב
 וכן דעת א"ה ב"ב שם בן ארבע הוא שם המפורש
 ח"ל הרב ז"ל בפרק האמר לנו בברכת נהיט ובהשם
 ה' ככתבו אשר הוא שם המפורש ולא היה נודע אל כל
 אדם איך הדיבור בו כו' וזה מה שאמרו שם בן ארבע
 אותיות חכמים מוכרים אותו לבניהם ולחלמדיהם פעם
 אחד בשבוע ואין זה איך יהיה הדיבור בו בלבד אלא
 גם כן העיני אשר בעבורו יחד זה השם ויהיה בו סוד
 אלוה עוד גם היה חללם שם בן י"ב אותיות כו' והיו
 מכינס חוחו בכל מקום שהיה מזדמן להם שם בקריאתם
 שם בן ארבע אותיות כמו שכתב אהנו היום באלמות
 כו' עכ"ל הנה יראה שם בן י"ב הוא כינוי לשם בן
 ארבע כי דבר שמו המשל ביפע"ל והוא מורה על היותו
 נמצא עבר והוא ועתיד ודברים נראים על שם בן
 ארבע כמו שידוע למעט"ח :

והנה הרב ז"ל הביא ראיות ברורות על היות
 שם בן י"ב כינוי בפי האמר וכמו כן שם בן מ"ב הוא
 שם מחובר ממ"ב אותיות כל אחת מהם הוא ראש תיבה
 לכינוי א' חה מספרם א"ל ב"רוך ג"דול י"וצר חקיף

והוא שמות האשמים אחרו שם העצם נחלקה לשני חלקי' הא' בצברהם יצחק ויעקב ודומיהם וגדרו אותם כשלא יסמכו ולא יהיו רבים ולא יעשה מהם צבין ולא יבואו בה"א הידועה ולא יבנה בהם אך כשבאו לכסף חבב ודומיהם לא יכלו לעשות זה לפי שראו הכחוב אינו חולה בו אמר כסף לרוף לרוחם כספיהם ונחם הכסף כספך היה להגים וכאלה רבים והנה קראו לזה המין שם העצם זולתי אחרים והשאלוהו לזה המין לבד להיות זה המין א' ושי' לפי שמגלו שיחן לקרא עלמוחו לדבר הבלתי יולא ממתיחת חלקו עם היוהו בלתי נכנס חה הבדל במשל כי ההבדל לא יאמר בחשובת מה הוא בדיון דעלמוחו אך בחשובת איזה דבר הוא והנה קראוהו עלמוחי להיותו בלתי יולא במקרה והסבולה כמו שהוא מפורסם לכל מי שעסק במלאכת ההגיון כל שכן וכ"ש למעט"ח וכשראוי שיחן לומר עלמוחי לדבר ומבלחו יולא וראו שהשמות הללו אינם מורים על עיני אחר זולתי על הנקרה בהם מה שאין כן בשאר מיני השמות והלו לא יולאו מעלמות הנקרא בהם קראום בשם העצם וביאור זה כי כסף וזהב וצברהם ויצחק ודומיהם לא יורו כי הם על אותו הגשם הרשום או על אותו האיש הרשום לא על דבר אחר משא"כ בשם החואר כי חכס במשל יורה על שני עיניים על החכמה ועל האדם הרשום שקנה חכמה וכן בהלוי ונגר ידומיהם ושם היחס ג"כ מורה על שני עיניים על האדם המיוחס אליו ועל המתחכם בראובני והגדי שמורה על אותו האדם הרשום שהוא מבני גד או מבני ראובן ועל גד וראובן עלמן וכן שם המקרה יורה על האדם ועל המקרה שהיה בימיו פלג כי בימיו נפלגה הארץ אי כבוד לומר גלה כבוד מושאל ודומיהם ושם המכפר הוא קבוך האחרים ובאמור שנים יורה נמות המנין ועל נמות האחרים ואם לא יחנן לומר שנים הם לא קדמו אחד א"כ באמור שנים כבר הוא מורה ג"כ על הא' ושם הכינוי כמו כן מורה על האיש הרשום המכונה בלוחו כיוו ועל הכינוי עצמו וגם כי כבר ימלאו אשנים רבים בכינוי אחד יהיה שם הכינוי מור' על כולם וכן שאר מיני השמות משא"כ בשמות המורגלים הנקראים שם העצם כי לא יורו כי הם הגר' בו ולזה קראום שם העצם להשחפוחו בעיני הוה עם השמות העצם האמתי כמי וזומה ומדבר ודוחם שיוור על עיני הגר' בהם לא על זולתו והנה גם כן לפי דעת המדקדק יר' שם העצם יהיה מורה על עלמות אותו העיני מלד ולא ישתנה כי אם בהשחפוחו עלמוחם:

הדבקות כי אם יהיה מורה על דרך הכללית לא יהיה מורה כי אם על א' מהם או יהיה החיות או הדבור כמו שהוא ידוע ומפורסם למעט"ח והנה שם אנוש יקרא שם העצם אחר היוהו מורה על אמתות חלקיו אך לא בשם חי מדבר אחרי היות אפשרי להורות על חלק אחר זולתי האחר עם היות שהחלק השני משחוף ומחובר בו הנה בעיני ההוראה יחנן שורה על אחד מהם וג"כ שם הזומה והדומם הם מורים על עלמות מליחותם כי שם זומה מורה על עלמות נפש הזומחה ודומם מורה על עלמותו אשר הוא הגשם השוכן בה חחלה ראשונה ואינו מתזועע והוא מלשון דומו עד הגיענו אליכם שרואה לומר לא חתזועעו עד הגיענו אליכם וכבר אדוני יודע כי שם העצם הוה לא ישתנה כי אם בהשחפוח המורה אשר בה היה הדבר ההוא הוא הוא ולעת כולת כבר נשתנה עלמוחו כי עלמות השליה אינו עלמות הטפה זרע ולא עלמות הולד שיהיה אחרי כן והנה השחפוח הלוה שקר א"כ השחפוח שמות שקר לא ישתנה לעולם וכבר הביא הרב ז"ל בח"א מה"פ א' ששם בן ארבע הוא שם העצם לבדו ח"ל כל שמוחי יחברך המלאים בהפרי' כולם נגזרים מן הפעולות חה מה שאין העצם בו אלא שם א' והוא שם י"א שהוא שם מיוחד לו יחברך ולזה נקרא שם המפורש עיניו שהוא יורה על עלמוחו יחברך הוראה מבוחרת אין השחפוח בה אמנם שאר שמוחי הכבדים מורים בשחוף להיות נגזרים מפעולות ימלא כמותם לנו כמו שבארנו עד שהשם המכונה בו י"א הוא ג"כ נגזר מאלמות דיבר האיש אדוני הארץ עכ"ל כדלית' בפ' המכר ברליות ברורות:

הנה אמר ששם ההו"ה הוא שם העצם המורה על עלמוחו כשאר שמות שם העצם המורים על עלמוחם ולהיות זה השם לדבר מושכל שהוא יחברך שמו ראוי שיהיה ההבדלים שיש לשמות העצם שעשו בעלי המחקר במלאכת ההגיון אשר גדרו אותה כשהיא עיני כלי מחוקן ימע' בסבתו השכל מלהטא בדמיון והנה כלי הזה ראוי לשקול עם היוחס שגם בעלי הלשון נעו גם כן לזה הדרך בקוראם לשמות המורגלים שם העצם בהשאלה להבדלים משאר מיני השמות רזוני לומר שם חואר ושם יהים ושם המכפר ושם הכינוי ושם המקרא ודומיהם וכן הקו הבדליו להבדיל צין שם העצם ושאר השמות אשר ישחפוחו אליו בימיו והנה ההבדלים שעשו לא יכלו להיוחס כללים כל מיני שמות המורגלים הנקראים אללם שם העצם רק לחלק אחד מהם בלבד

שימרו חוקיו ואביון בעבור יעלים מכרו האביון בגלל יעלי' שיקחו עליו עכ"ל :

הנה לומר שבעבור רז' לומר בגלל וכחצ בשרש גלל וכן בגלל הדבר זה בסבת הדבר הזה ע"כ. הנה תבאר ששלחם שם ירדף וכן תרגם יהונתן ואולם בעבור זאת כמו שתרגם ובגלל הדבר הזה :

ועתה יחזור לעניינינו הטוב לאמר דרך חפלה אלא בסבת השם והשם אין לו סבה וגם כי אינו נופל לשון חפלה ולא רחיתי ולא שמעתי מי שהחפלה בזה הלשון וגם אם לא יראה לומר אלא בשם אלה במציאות השם או אלא בעצמות השם כי אם היות שזה הלשון לא יפול בלשון חפלה ולא החפלה אדם מעולם במציאות השם שיהיה לומר שאלו מהתנאים למציאות או לעצמות עגמו או שאלו משיביש לשם במציאות עצמו ובעצמות שמו או יראה לומר בעבור עצמותו וכבר אמרתי שרצה לומר בסבה והמציאות והעצמות אין להם סיבה והיותו מהתנאי אלא בשם לעצמות השם או למציאות השם לא יתכן כי עצמותו ומציאותו ימכותו אחד מכל פיה והנה יהיה כחילו אמרו אלא השם והיות שאלו משיביש לשם ב"ב ושבעת לה' אלהיך גם זה אין ראוי וכי אלו משיביש לש"ת לחיול עוונותינו וכן לא יעשה לקל שבקלים שישיביעוהו שיעשה דבר זה וגם כי לא יפול אלא בלשון שבעת. והנה שאר שמושי הבי"ת לא הבאחי אותם לפי שלא יתכן שמוסס לכוונת עניינינו :

יערה השתחווה אפים ארצה כי אין למטה ממנה שורו מזור שמשו איהו דרך יסכון אור ומה היה כיצת החפשות זה המכונן בקצת מקומו' ולהיות ארוי הלבזון וללכת אחרי הבחורים כפי מצוהר עד שיחמו הספקי' האלה מלבי כי מה האדם שיבוא אחרי המלך ולך תהיה נדקה :

הישאלה השלישית במחנת העורל כשהיה מזכיר ולומר לה' חטאת סדר המסדר אחריו והכניס והעם כדח מה לעשות וכו"כ בפי' המשנה בל"י הרמב"ם ז"ל אחר מחנת העורל והם עונים אחריו בשמל"ו והבאחי ראיה מהסו"ר ג להיות בל"י הרמב"ם לפי שהיו אמרו שהוא טעות במשנה וכו"כ הרב ז"ל לסדר עבודה בהל' יו"כ פ"ב וז"ל כל הכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעין את שם המפורש יוצא מפי כהן גדול בקדושה ובעברה היו כורעים ומשתחווים וזולפין על פניהם ואומרים בשמל"ו שאל' כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו עכ"ל הנה לא חילק בין שיהיה שם מהשלשה שמות של ידויו בין שם שהיה מזכיר במחנת

והנה שם המפורש מור' על עצמותו וכן בעל חלית עבר והוא ועמיד וכן יש בשי"ת אותיות היה הוא ויהיה ומורה על יחודו כמו שביאר הרב ועניינים אחרים נוראים מורים על יחודו ומציאותו היות הכל נשפע כמו שביאר הרב רבי אברהם בן עזרא ז"ל בהצורו ששעה בענין הזה וקראו ספר השם וכן העיד הוא יחצרך בחוריתו על זה ולמר זה שמי לעולם זה זכרי לדור דור רז' לומר ב"בעל חלית :

הנה נחלמת שאי אפשר שיחיה שם המפורש שהוא שם העלם בשום ענין אחר ויחיו שם העלם בלמת ואין הפרש ביניהם אחר אומרים שהיה מוכירו כהן גדול עשר' פעמים בו ביום כלם עולים בקנה אחד בריאות ועובות והיות כוננו בלומרו בשם שחלה הבי"ת שמושי לע"ד ואזכיר שמישיח הבי"ת :

והנה אי אפשר פה בשום אופן שמשמח בבי"ת שמשח בקציר רז' לומר כשמשח הקציר וכבר אמרתי למעלה סבת היות בלתי יתכן ששמוס הוא ושאר שמי הבינה הם אלו או שהיה הראויה על ההומר לעשות בזה בנסף ובחושש ובחושש אכן למלכות במהות האצילות מורים על ההומר הנעשה ממנו וכאלה רבים והנה זאת אין דרך להפשח והשמש להורות על המקום צביה או בשדה ויחמר הנה בההל וכאלה ג"כ רבים או להורות על הללי באבן או באגרוף בחרב או בהיות או להורות על הזמן בפירע פירעון בישראל בהתנדב עם רז' לומר בזמן התנדב עם אך שמשח מקום עם כמו הרק אך במשה דיבר רז' לומר הרק עם משה :

והנה אין בכל אלו השמושי דרך לנעוה ימין ושאלה לכוונתי רק נשאר שמוס א' שאי אפשר שימש פה מלך מה ובבחינת העיון לא יתכן וזה הבי"ת המשמח מקום בעבור ומקום מסבת כי שיהיה שמוס נפרדים בבי"ת החשחית במחשה כי שמושה פה בעבור החמשה ועיבוד יעקב באשה בכרות בני עם בן ישי ר"ל בסבת אשה בסבת כרות בני עם בן ישי לעבדך שבע שנים ברהל רז' לומר בעבור רחל או בסבת רחל ולהיות שמתל במחשה הוא קרוב לאנא בשם אדבר בה כבר אמרתי כי החשחית במחשה ר"ל החשחית בעבור חסרון החמשה :

והנה מלת בעבור ובגלל ובסבת שלשם שמוס נרדפים והנה לומר בעבור כאלו אמר בסביבת וכן הביאים הרד"ק ז"ל בשרש עבר ובשרש גלל ואולם בעבור זאת בגלל כך וכך בעבור דוד בגלל דוד בעבור עמאה תחבל בגלל שמוחה תחבל בעבור ישמרו חוקיו בגלל

השם קדש החטאת ומה שאמרה המשנה והם עושים אינו חוזר לכהנים ולעם דוקא אלא לאב ב"ד והסגן שהיו עומדין בשעת ההגבלה וקרובים אליה והיה כעצת אמן לא כשאר השמות שבוידין שלשם היה צרי' להבליע בשם האחרון כאשר פירשתי עכ"ל:

יבית היה משנת הרב מהר"ם הלוי בן מינאס יגל יבית הו'

אב בחכמה ורך בשנים שפחותיו שונים דובב שפתי ישיים אשר במחנה ה' חוים ה"ה הרב שמואל יל"ו בראותי העפילך להשיב על דברים נמו וגמרו לא נשאר בי כה הסבל לבלתי השיב שולחי דבר ואמרתני הנני הגני לעם קרא בשמי כ"ש למי שהכרה יחייב להשיבו וכדי שיזבן חשבתי אמרתני להביא מדברותיך ואשיב עליהם ראשון ראשון אחד אחד למנוח חשבון אמרתני אם אוכל לחוק דברי רבותי שהם אמרו כו' והנה רבותינו לא כן אמרו כמו שיחבאר בקרוב ומ"ש בפי' המשנה זוחה בהגבלת הגורל והם עושים כו' יפה דברת ולמה אחר זורת ומ"ש אכל ראייתי בפוסקים הרמב"ם ז"ל וז"ל ובשלשת הוידיים היה מחכוין לגמור את השם כנגד המברכין ואומר להם חטאתו וז"ל קשה שנראה מלשונן שז"ל להבליע את השם רק בשלשת הוידיים דאל"כ למה לא כתב הרב בשלשת הוידיים ובהגבלת הגורל כו' הלא זוחה למעלה ז"ל הרי שלשה פעמים מזכיר את השם בכל וידוי מהם וכשהוא נותן את הגורל על שער החטאת אומר לה' חטאת נמלא מזכיר את השם ביום זה עשרה פעמים ובכולם היה מזכיר ככתבו שהוא שם המפורש בראשונה מגביה את קולו בשם כיון שרבו הפריטים חזרו לאומרם בקול נמוך ומבליעו בניעומת קול עד שלא יכירו בו אפי' חזרו הכהנים והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעין את שם המפורש יולא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה היו קורעים ומשתחווים ונופלים ע"פ ואומר' בשכמל"ו שא" כו' שם ה' אקרא הבו גדול לאלהינו עכ"ל:

הנה אמר שלסבת רוב הפריטים היה מבליע את השם וזה יובן בכל מקום שהיה צריך להזכירו כיון שהוא לסבת הפריטין עד שאפי' חזרו הכהנים לא היו מזכירין בו ולא חלק בשום אחד מהשמות ואמר כי בראשונה היה אומרם בקול רם וכן איחא במסכת יומא פ"ק ח"ל איחא גבי כרוח אומר עמדו הכהנים לעבודתכם ולויים לדוכינסם וישראל למעמדיהם והיה קולו נשמע כ"ג פרסאות מעשה באגריפס המלך כו' ואעפ"כ של כהן גדול משובה חמתו דאמר מר כשהיה אומר אלא ה'

הגורל וכ"כ רבינו יעקב ז"ל בשם אבי העזרי ח"ל ועל כל אזכרה יהיו מברכין וכורעים לכבוד וכן מלאנו בספרים החיוניים כשמסר רבי נחמיה בן הקנה את ה' לחלמיו זה להם לברוע ולנפול על פניהם וכן אלו עושים לדוגמה עכ"ל הנה אמר על אזכרה ואין ספק שאמרו לה' הטאת שהיא אזכרה' והנה השיב לי בעל חורה אחד ע"ז ודבריו לא ישרו בעיני והלקחי עליו והנה חופס חשבתי וחשבתי עליו יעלו ויראו לפני מעכ"ל וילדיקו את הלידיק וירשיעו את הרשע ועל כל דבר האגרת הזאת וכל הויכוח ואשלחה להגיד לאדוני להשיבני על דבר כתב הסדר וזה חופס חשבתי הלי אמר' אמנם אם אוכל לחוק דברי רבותי שהם אמרו שהכהנים והעם אין ראוי לאומרם ולכאורה אין השכל סובל דבר בלתי רצוי ולא עוד בהיות פני הרלויות בפירוש משנה זוחה בהגבלת הגורל והם עושים נראה שצריך לאומרם והכהנים והעם שהוא אחד מ"י שמות שמזכיר כ"ג ב"ה הכ אכל ראייתי בפסק הרמב"ם ז"ל ח"ל וז"ל הוידיים היה מחכוין לגמור את השם כנגד המברכים ואומר להם חטאתו וז"ל ק' שהרב נרא' מלשונן שז"ל להבליע את השם רק ב' הוידיים דאל"כ למה לא כתב הרמב"ם היה מחכוין לגמור את השם בשלשה וידיים ובהגבלת הגורל ולמה גרע מלהזכירו בהיות העשירי קדש לה' אכל לע"ד השיב כפי דעתי הקלרה להעמיד דבריהם ומתורק לזה החמורים החדשים אשר ילאו מהעיר המהוללה שאלוהי יע"ל שממנה יבאת חורה השמיעו והכהנים אמר שזה השם שהיה מזכיר כהן גדול על הגבלת הגורל הוא מהעשרה אכל היה מזכיר אחרו לקדש את השעיר לה' שכן הדין נותן לכל קרבן לפ"ז לא היה צריך להבליעו שלא היה בהרמת קול כמו השמות שהיה מזכיר בוידיים ולא יבואו לענות בו כאשר השמות ועוד שמהשלשה שמות שהיה מזכיר בוידי' לא היה מבליע כי אם האחרון בגמור להם חטאתו ולזה היו נופלים על פניהם לא השיים האחרים לפי שהראשונים היה קורא ככתבם ולא בפירושם רק האחרון שכל וידוי וידוי ולזה הצריכו והכהנים והעם לכל וידוי מהשלשה וידיים אכל לא בהגבלת הגורל שהוא לקדש את החטאת לא היה צריך לנפול על פניהם ויהיה זה השם כשנים הראשונים אך קש' מהמשנה שכתב בהגבלת הגורל והם עושים חשבתי למדתי מהמרדכי שכתב ח"ל תן בפרק אמר להם הממונה והם עושים אחריו בשכמ"ו ועצמא משו' דלמריין בפ"ב דתענית כו' דאין עוין במקדש נו' והיה זה החת ענית אמן במקדש על זבה שצריך לענות אמן לפי שזכו

ומשחחים ומה שאמר שזה לא היה לריך להבליעו שלא היה בהרמת קול כשאר השמות שהיה מוזכר בידוים ולא לטעות בו הרי אומר בהדיא "פעמי" ובעולם הוא מוזכר ככתבו שהוא שם המפורש בראשונה היה מגביה את קולו בשם ולא אמר בשמות היודיים כדברך השר אשר פירשה ובעולם על כרחיך חזר לשמות היודיים ולכתיבת הגורל. ומה שאמרת שלא היה קורא בהבלע' קול כי אם האחרון והראשונים היה אומר אותם ככתבם ולא כפירושם שכן אומר ככתבו שהוא שם המפורש ואין עוד מלבדו ולפי דעתך לא היה מוזכר את השם רק שלשה פעמים פעם אחת בכל יודיו זה הפך סוגיית הגמרא כדאיתא במסכת יומא פ' ערף בקלפי ת"ר י' פעמים היה מוזכר כהן גדול את השם ביו"כ כו' וכ"כ כל הפוסקים וכן בכל ספרי ישראל עשרה פעמים היה מוזכר כהן גדול את השם ביו"כ ובעולם היה הזכירו ככתבו שהוא שם המפורש ואין הפרש ביניהן ואין בהם פחל ועקש:

ומה שלמדת מהמרדכי לא ידעתי לענין מה הבאת למודך כי הוא לא אמר שלא יאמרו בכתיבת הגורל בהזכירו השם ברוך שם אך יתן טעם למה אומרים בשכמל"ו אחר האזכור ואמר שהוא בעיניי אמן שאל"ל אמן במקדש ומה הזכרתה בזה והנה המשל בפי' אומרת והם עושים אחריו בשכמל"ו:

ומה שאמרת שאינו חזר לכהנים והעם כי אם לאב ב"ד ולסגן מה האמר בידו שג"כ שם אומרת המשנה והם עושים כו' האמר ג"כ שאינו חזר כי אם לסגן ולאב ב"ד לא לכהנים ולא לעם העומדים בעזרה וה' יראנו מחורתו ופלאות:

ועתה הואיל וברך את בית עבדך להשיב דבר לעבדך כי תחת שלש רגזה ארך ויבא לברך וכבר ידוע יהיו שלשה אלה בני נח כי כמלאך האלהים כן אדוני לשמוע הטוב ואל יחשב לי אדוני עון להיות כחבי זה נקוד וטגוא כי לעלמות הסופר והמוביל נחוד לא הטהרו והחליפו שמותם ולא אצריך עוד ולא יהיה למשא אל אדוני נאם העוסק ידי אדוני ורגליו להשמיעני מיליו ומחפלה בעד שלומי יומם ויליה לא יחשב המזומן לשרת ולעבד אדוני בלב יגש אברהם לוי נ' מיגאש.

סימן כה

ואת היא תשמות הרב על השאלות הנכבדים

חשובה ראה ראיתי את אשר קבלת בדבר נסח סדר עבודה אשר כתב גולם דמות חבניתך על מלת
9*

חטאתי ושמע קולו בירחו ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מירושלים ליריחו עשרה פרסאות הוו ואע"ג דהכא איכא חולש' והכא ליכא חולש' והכא יומא והכא ליליא וכן איתא בפר' ערף בקלפי וא' דגורלות ושמע קולו ביריחו הנה היה אומרו בקול רם בין שלשה שמות של היודיו בין בכתיבת הגורל וכן מובן מלשון הרב ז"ל לא כמו שביארתי ומה שהוקשה לך כו' לפי' שאומר ח"ל ובשלש היודיים היה מתכוין לגמור את השם כו' ואומר להם חטאתו היה לתרי אפי' אי' להשלים הפסוק והשניה כדי לבשרם שהשם יתהרס מעולם או שהיה מחפלה עליהם ואומר להם חטאתו בשעת היוחס כורעים ומשחחים ומברכין לשם משא"כ בשעיר החטאת כי אין שם פסוק לגמור וגם לא עת בשורה היא כי היה מוזכר את השם כדי להקדיש את השעיר ולהבדילו מהשעיר המשלח וא"כ איך יאמר שהיה מתכוין לגמור את השם כנגד המברכין ואומר להם חטאתו אך אמנם הם מחוייבים כשומעם לאמר בשכמל"ו לפי שכבר ילא מפיו כשאר השמות ה' בידוים וחידוש חטאתו אחי לאשמועינן לא לסלק שלא יאמרו אחר אומרו לה' חטאת בשכמל"ו והנה בביאור אמר שזה אחד מ' פעמים שהיה מוזכר את ה' ביום זה כהן גדול וכן אמר ולא חלק כשהיו שומעין את שם המפורש מפי כהן גדול כו' בין שיהיה זה או אחר אחר היוחס הזכרה היו כורעים וכן הביא רבינו יעקב בהלכו' יו"כ בשם אבי העזרי ע"ש:

ומה שאמרת מטרף לזה שהמחזורים החלשים שינאו כו' וידוע ומפורסם לכל חפזו' הגולה כי הדפוס היוצא מויניציא הוא היחיד נכון ויותר מדוייק מכל הדפוס הנעשה היום תחת כל השמים והואל נא קח חומש אחד דפוס שאלוויקי ותמצא על כל דבר פשע משא"כ בדפוס וויניציאה מטרף לזה שגם בדפוס וויניציאה גם בדפוס שאלוויקי גם בדפוס קוטטאנדינה בעולם כתב והכהנים ואם אחר שיהיה לא על פיו אנו חיים ובעולה דעתו אלל כל אדם:

ומה שאמרת שזה השם היה יוצא מפי כהן גדול לקדש הקרבן שכן הדן נוחן לכל קרבן גם שאר השמות שהיה מוזכר היה להודות ולהתפלל ולהתפלל שודאי שלא היה מוצא שם שמים לבעולה כי אם לענין זה והנה חלה חטאת בשכמל"ו ליציאתו מפי כהן גדול לא לענין יציאתו כי ק אמר בפירוש שם המפורש יוצא מפי כהן גדול שחם יהיה לא לענין יודיו או לענין חפלה או לענין אחר אין להם אלא השומעים מפיו היו כורעים

כתבו כרבי חגי וגם הפוסקים שכתבו שלא כמותו יש לומר שנמשנו אחר נסחאת המשנה שבידם ור' חגי היה בקי בניתוח המשנה יותר מהם:

ימיה שלפני כת"ר בהבנת אג"כ בשם והארכת בדבר וכתבת שאם הכונה בעבור השם הוא כאלו אמר בשבת השם והשם אין לו סבה וגם כי אינו זולל בלשון חפלה על זה לשיבך כי אחת הדבר שהשם אין לו סבה אבל הוא סבת הסבות וכלן אין אומרים שיש סבה לשם ח"ו אבל אינו אומרים שבסבת שמו שהוא סבת הסבות יכפר לעונות כו' וזה מצוהר מאד ועוד כי אע"פ שפי' הרד"ק ובגלל הדבר הוא בסבת הדבר הוא אפשר כי הוא לבדו יחפרש שבסבת ובמקומות אחרים לא יחפרש כן ועוד כי אע"פ שפי' רד"ק בעבור בגלל אפשר שהוא על דרך העברה ולא שיהיה דומה לו ממש עד בגלל יחפרש שבסבת יחפרש ב"כ בעצמו ויהיה פי' בעבור למען וכ"ש שאע"פ שפי' בעבור יהיה שבסבת כבר כתבתי שלא חפול בו הקושיא שהוקשה לך:

ובי"ש שלא ראיתי ולא שמעתי מי שהחפלה בזה הלשון הנה בסליחות אינו אומרים אחלנו על שמך עשה למען שמך בעבור שמך והנה דינאל החפלה ואמר ולאחיה שמע אלהינו אל חפלה עבדך ואל חתנונו והאר פניך אל מקדשך השמש למען ה' ושוב אמר ה' שמעה ור' בלחה כו' ועשה אל תאחר למעןך אלהי:

ועל השאלה ה' שהיא אם אומרים והנהיים והעם בהגהלת הגורל כשהיה אומר לה' העלה ושכנגדך נחזק לו' שאין לאומרו וכ"ל חלק עליו והכרע' שיש לאומרו יפה ככתב וכן אנו נוהגים וכן כתבתי בפני' סדר עבודה שכתבתי בחוד ספרי היקר הנקרא בית יוסף זה נראה לי גאם הנציר

יוסף קפרי

סימן כט

אלוהי אלילי מורי חמי רב המובהק השלם במה"ר זכריה ונגביל
תשנ"ט כ"ו

ילמדנו רבינו המומן אורחים בשבת או המאריך להביא פת ושאר לורכי הסעודה ביד גוי דרך רשות היחיד מהו כו':

חשובה ששאל כ"ל המומן אורחי' בשבת או המאריך להביא פת ושאר לורכי סעודה ביד גוי דרך רשות היחיד מהו כן כתוב בשאלה: ויראה שהוא טעות סופר מה שכתב דרך רשות היחיד ולריך לומר דרך רשות הרבים שדרך רשות היחיד אפילו ישראל מותר ולענין דהין פשט הוא דלסור דרך רשות הרבים ח"ל הרמב"ם

גולם ועל מלח חבנית המורים על הנשמות ועל דבר זה ילח כגבור יריע אף יררח להיוח דבר זה יפלא בעיני כ"ל לאומרו בשום זמן ומה גם ביום הלידה וכפרה:

ועל זה לשיב ואומר כי אין ספק כי כך פירושו גולם דמות חבניתך אדם הראשון שהיה בתהלה גולם בלי אורה ע"ד מ"ש דהע"ה גלמי ראו עיניך אח"כ לירח בו דמות וחבנית כלומר האורה והחבנית אשר בו מן האדמה יררח ומ"ש חבניתך ר"ל החבנית שנתת בו דוגמא לדבר ואני נסכתי מלכי ר"ל המלך שלי כלומר המתק שהמלכתי אני וכן ולא חנעל נשפי לחכס ר"ל הגפס נסחתי בכס אף כאלן חבניתך ר"ל החבנית שנתת ביני:

ועל חמיתה איך פשט המנהג לומר אג"כ בשם נדעה אימורא ירושלמי שלא הסכימו עמו כמעט כל הפוסקים אין לתמוה על זה שהפוסקים נמשכו אחר גירסת נסחת המשנה שבידנו וכיון שרבי חגי למדנו ונסחאת המשנה שהיה אג"כ בשם חגי נקטינן דליהו היה בקי בנסחא' המשנה עפי מין וכ"ש דחוספתא מסייע ליה:

ועוד יש לומר שהפוסקים שכתבו אג"כ השם לא לפסוק הלכה שיאמרו כן נחכונו ולדחות דברי רבי חגי והחוספתא שאין זה הדבר חלוי בפסק הלכה כיון שאין איבור בדבר ואע"פ שהם כתבו שיאמר אג"כ השם מי שיראה לומר אג"כ בשם כרבי חגי הרשות בידו ואע"פ שזה דבר של טעם אביא דוגמא זה שכבר ידוע שכל הפוסקים שלנו הם ע"פ החלמוד ומפיו אנו חיים וכל אשר בשם ישראל יכנה אינו ראוי לזוז מפסק החלמוד וכל הפורש ממנו כפורש מחיוו ע"כ יש דברים שאנו מניחים דבר החלמוד ונוהגים כספרים אחרים ואע"פ לי עדים נאמרים ששינוי בפרק בני העיר שבחצונות קורים ברכות וקללות ואין אנו נוהגים כן אלה אנו קורים ויחל כדברי מסכת סופרים וכן בר"ה לול שחל להיות בשבת היה ראוי להפטיר השמים כסאוי כמו שגזר הגמ' בפ' הו' ואין אנו מפטירי' אלא בחדא משבע דוחמתא כדברי פסיקתא והטעם לפי שאין דברים אלו חלויים בדבר אסור והתר הרשות בידנו לקרות או להפטיר כדברי מי שיראה לנו שהוא יותר נכון ואע"פ שהוא נגד החלמוד כיון שאינו דבר חלוי בלסור והתר ומשם נלמוד לדון שלפינו שאפילו אם היו הפוסקים כותבים אג"כ השם בדוקא שהרשות בידנו להניח דבריהם ולומר אג"כ בשם כדברי רבי חגי כיון שאינו דבר חלוי בלסור בויתר כ"ש שקלף פוסקים

הפוסקים ראשונים ואחרונים והא דלמדין בפ"ק
 דעירובין חזי לעולם הלכה כבית הלל והרזזה לעשות
 כב"ש יעשה תקולי ב"ש ומקולי ב"ה מחומרי ב"ש
 ומחומרי ב"ה עליו הכתוב אומר והכסיל בחשך הולך
 אלא כב"ש כקוליהון וכחומריהון אי כב"ה כקוליהון
 וכחומריהון והלל דברים ק"ו ומה אם ב"ש דאין הלכה
 כמותם אמרו אי כב"ש כקוליהון וכחומריהון הרמב"ם
 ז"ל אשר הוא גדול הפוסקי' וכל קהלות ארץ ישראל
 והאראביסטאן והמערב זוקים על פיו וקבלוהו עליהם
 לרבן מי שינהג כמוהו בקולותיו ובחומרותיו למה יפסוהו
 לוח ממנו ומה גם אם ינהג בצוה"ה ואצות אצותיהם
 שאין לבניהם ליעות ימין ושמאל מהרמב"ם ז"ל ואפי'
 רבו בצוה"ה העיר קהלות שזוקים כהרמ"ם חולחו
 אינם יכולים לכוף למעט הקהלות שנהגים כהרמב"ם
 ז"ל לנהוג כמותם וליכא משום לא תתגודדו דהואיל
 וכל קהל נוהג כמהגו הראשון הוה ליה כשתי בתי
 דינים בעיר אחת וק"ל כרצא דהיכא דליב' שתי דינים
 בעיר אחת אלו נוהג' לאסור ואלו נוהגים להחיר אין
 כאן משום לא תתגודדו כדלית' פ"ק דיבמות וכל קהל וקהל
 בעיר בפני עצמו שאין בני קהל אחד נופין לבני קהל
 אחר וכ"כ מוהר"ר דוד כהן ז"ל בחשובותיו וה"ל כחבתי
 העציר

יב"ק פ"ד

סימן לג

קונטרס דברי המשפטים דפי הדין תפ"ה דהב"ה פ"ה ב"ה

א שאלתי החכם השלם זקן וגשול פנים כהו"ר
 אברהם הגרפתי יל"ו הבנת חסודת הרשב"א שבפי'
 ר"ח והשבתי לו שגראה לי שיש בה עשיית חה הגהחם
 אבל מה שכתב לפלוג בספינה קטנה ולימא כמה דברים
 אמורים בספינה או באסדה שבמים אבל ביבשה
 טהורים יש להגיה ולהחליף מים ליבשה ויבשה לים
 ואלא מה שכתב אלא דבין קך ובין קך כו' אפי' במים
 טהורים ר"ך להגיה ולכתוב טמאים במקום טהורים
 ואלא מה שכתב דלגיה מתנדדת לעילס מכחו אלא
 מכה המים ר"ך להגיה ולכתוב דלגיה מתנדדת לעולם
 מכה המים אלא מכחו וצוה עולים דבריו כהוגן ועל
 זה כתב החכם הו' וז"ל:

מארי העי"א בל"ך לייח משקה מי"א כבוס רו"ח
 שלמא מי"א כתב כה"ר וז"ל יראה דבר פשוט שהיבחה
 האמיתית קך היא לפלוג בספינה קטנה גופ ולימא כמה
 דברים אמורים בספינה או באסדה שביב' אבל שבמים
 טהורים אלא דבין קך ובין קך כל שקטנה הראויה להביט

ז"ל פ"ו מהלכות שבת אסור לומר לגוי לעשות לנו
 מלאכה אע"פ שאינו מזהה על השבת ואע"פ שאמר
 לו מקודם השבת ואף על פי שאינו ר"ך לאותה מלאכה
 אלא לאחר השבת כו' ע"כ ואין להקל בדבר כלל:
 ואם כונת השאלה היא להביא מהר להזר שאין
 עירוב ביניהם שהוא איסורא דרבין הדין הוא שעם זה
 אינו מותר לגוי אלא א"כ יש קלת חולי או יהיה ר"ך
 לדבר נ"ך הרבה או מפני מזה וכן כתב הרמב"ם
 ז"ל בפרק ה' וא"כ ב"ד אם יש בדבר נ"ך הרבה
 מותר למביא ביד גוי ד"ך רשות היסוד נאם העציר
 יב"ק פ"ד

סימן ל

ילמדנו רבינו חיים ששולקים אותם הגויים עד
 שנגיעים למאכל בן דרוסאי וחורים ומייבשים אותם
 כדי לעשותן גריסין ושוב אינם נאכלים אלא ע"י ביטול
 אחר מוקימנא להו למאכל בן דרוסאי או דילמא כיון
 שחייבשו כולי האי חזרו להחיתן הראשון:

חשיבה (א"ה החשובה לא מלאחי ראשיתה
 וממקום שמלאחי כתבתי ומ"מ בשעת הדחק שהוא
 ערב שבת או ערב י"ט או שיש הפסד מרובה בדבר
 כיון דמיד דרבין הוא כדאי הם ה"ך רבוותא דשרו
 לסמוך עליהם עכ"ל שם ובכ"הג נראה לומר ב"ד
 דכיון דאיסורא דרבין היא ויש מתירים הגי חטים כיון
 דמחייבשין כ"כ דלוינס נאכלים אלא ע"י ביטול אחר
 והבטול הא' אינו יזכר בהם מותרים ואפשר שאפילו
 האוסרים בחבשיל יחירו באלו החט"י כיון שאין נאכלין
 אלא ע"י ביטול מחדש נאם העציר יוסף יב"ק פ"ד

סימן לא

ילמדנו רבינו מולימת המזי מהו לספק לין העי"ן בשבת הטובכסין
:וינדר

חשובה נראה לי דמותר לספק להם דלא גריע
 מחומים ותרנגולים ויוני הדרסאיו שמונחם עליך וכן
 כתבתי בספר בית יוסף בעור א"ח ס"י סכ"ד נאם
 העציר יב"ק פ"ד

סימן לב

ילמדנו רבינו קהנת שורגים כהרמב"ם ז"ל בקולותיו ובחומרותיו דוד
 אחר דוד מהו לכוף אותם לנהוג כה"י וחלמם שהארבעים המערים
 הכשרות יו דילמא הוהו מכה אבותיהם ויש רבו במלכות דמים מהו
 חשיבה מי הוא זה אשר ערב אל לבו נגשת לכוף
 קהלות שנהגים כהרמב"ם ז"ל לנהוג כשום אי מן

סימן לד

ב ולענין העליה שנקרעה וסוף הכנף קיים אי סבירא ליה לטור דכשרה קשייא לי דלדכתב נקרעה העליה תוך שלש אצבעות לכנף אינן רשאין לחופרה חוץ לשלש אצבעות יכול לחופרה עכ"ל ה"ו' למימר נקרעה העליה ושולי הכנף קיים כשרה בלי חפירה נקרע סוף הכנף דהיינו השוליים והאימורא אינן רשאי לחופרה איני יכול לעיין בספר' ולהאריך יותר כי הוא סמוך להכנסת כלה גם הנני הולך להתעסק ברפואת חולה וחולה זה' ישלח לכל חולי ישראל רפואות תעלה אמן:

סימן לה

וה אשר השני לו

מאי דק"ל למר על הגהתי לחשובה הרשב"א חדא שאני מדלג שחי חיבות ואין דרך להוסיף על הכנסת כו' וחמשים שאני מהפך על הגירסא כו' תמהני וכי אנו אחרת לחדשים הטועים לומר שהם מבחינים שלה לטעות טעות מרובה:

ומה שהקשה כ"ח שנית מחזיקנה טיבותא למר שעשה סיגרון לדברי לכת טעם להגהתי אלא שהפליג כ"ח בעטם לומר דמתגדלת היא מכה מי הים יגרש אשר השקט לא יוכלו ומלד ההפלגה האחת הוליד קושיית דוגמת קושיית הרשב"א ואני אומר דכל מיס בין ים בין נהר שייך למימר ציהו שמתגדלת מכה המים ואם כן בטלה קושיית דדוגמת קושיית הרשב"א:

ומה שהקשה כ"ח שלישיה היאך יאמר דספינה קטנה אינה מתגדלת לעולם מכה המים דהא אם הנהר שוטף הדבר מפורסם שהיא מתגדלת מכה המים וכן מה שהקשה רביעיית על לשון לעולם דנקט אני אומר שנוגת הרשב"א לומר דכיון דמלד קטנותה היא מתגדלת מכהו אפילו בלא מים אע"פי שעתה היא במים מסייע שאין המים בנדודה לא חיישין ליהו דהוה ליה מסייע שאין בו ממש ומשום הכי אמר דספינה קטנה אינה מתגדלת לעולם מכה המים לדם אף אם יהיה נהר שוטף או גלי ים יגרש כיון דמכהו בלבד היחה מתגדלת אף בלא מים לא חשיב דגוד המים כלל:

ומה שהקשה כח"ר שישת שצמקום טהורים איני גורם טמאים מה זו קושיית הרי כ"ח כתב בקו' הראשון' שדרך לעשות ליפול טענת להחליף צמקום גדול קטן או איפכא:

בה אדם טמאים דאינה מתגדלת לעולם מכה המים אלא מכהו עכ"ל וקשייא ליה בגווה טובא חדא דכ"ח מדלג שחי חיבות דהיינו אפילו צים ואין דרך ליפול טעות להוסיף על הכנסת ולא לגרוע ולדלג מן הכנסת או להחליף במק' גדול קטן או איפכא וכסא' גווגא שית קשה ציהו שלג כ"ח לשון אפילו צים היינו משום דקשייא ליה דאם הספינה היא צים לא שייכי דברי הסיפא דקאמר דאינה מתגדלת לעולם מכה המים אלא מכהו דלדברא אם הספינה הקטנה היא צים פשיטא דמתגדלת מכה מי הים יגרש לא השקט לא יוכלו ולפי זה אם היחה הספינה צים המתגדלת מכה מי הים יהיה טהור וא"כ הדרה דוגמת קושיית הרשב"א לדוכחא דלפלוג בספינה קטנה נופא ולימא במה דברים אמורים בספינה כו' שבנתה ובהאי גווגא אבל צבים טהור שלישיית קשה דאיך יאמר על הספינה הקטנה שבנהר דאינה מתגדלת לעולם מכה המים דאם הנהר שוטף והספינה קטנה ובפרט אם היא קטנה ביותר דהא קטנה סחמ' קחני פשיטא דמקטנותה יכולה להתגדל מן המים ולמפורסמות אין זריך ראיה רביעי' קשה היא דנקט לשון לעולם דקאמר דאינה מתגדלת לעולם כו' היה לו לומר דאינה מתגדלת מכה המים אלא מכהו כ"ח דמחוב קטנותה יכולה להתגדל ממיהו הנהר דלעילי בסמוך ואיך קאמר בהפך מן הקאה אל הקאה לשון לעולם דאינה מתגדלת לעולם מכה המים חמשיית קשה דכ"ח מהפך על הגירסא דקאמרה דאינה מתגדלת לעולם מכהו אלא מכה המים וכ"ח גריס איפכא ששית קשה דצמקום טהורים כ"ח גורם טמאים בשביל הפיכת כל הגירסא דלעיל שביעי' קשי' דלעיל מינה קאמר דאי לא הוה ליהו לפרושי ספינה שביעשה שיש להקשות דהא דרך המשנה ואפילו הברייתא לסחוס דבריהם הרבה פעמים ולא לפרש רק האמורה והפוסק לריבין לפרש דבריהם כמו שכתבתי ראיות על זה בספר ברכת אברהם אשר חברתי בסי' ק' וק"א וא"כ יימא מחני' בספינה קטנה דיבשה דוקא מיירי דטמא אבל בספינה קטנה שבמים טהור דיש לחלות ההסיט וגדוד מהספינה קטנה מחמת המים ולא מכה האדם היושב בה שמינית קשה דכיון דהוכיח זה הרשב"א גם מלד אחר דהיינו דאם לא כן ליפלוג וליחתי בדידה בספינה קטנה כו' אחאי לא נקט בלישייה לשון ועוד והכי איבעי ליה למימר ועוד כי קחני הזב והטהור כו' ליפלוג וליחתי בדידה כו' דהוא קשיא גדולה יאם לא יערב לימודי השיבה כלה י"ו ישיב אלי כ"ח חשובה מעולה ושלוס:

שהוא שוחה יותר משאר העם קשה דאם יהיה מותר לשחות כל הצבור שחייב גדוה גם זה כאלה מהם ולא שיך יותר מהאחרים עכ"ל על זה יש לומר שמאחר שהצבור אינם מחוייבים לשחות אלא שחייב ביוגות מסתמא אינם שוחים יותר מדינם וכשהוא יותר מדאי מחוי ודאי כיוצא ונראה שהוא מטיל פגם בשחיית הצבור שלא הייתה הנוהג ובהיאול דאיתא בירושלמי כל הפעור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט ואין לומר שחייב הצבור או שיתיר להם שישוה יותר מדינם כדי שלא יראה זה ששווה יותר מדאי משנה דעליו אנו מצטערים ונבא להוסיף עליו הלא טוב לנו לומר שזה הוא המשנה וידו על החתונה:

עוד כתב כ"ח העבירותו ברבים קשה ממשחקין אוחו ואפילו אם אמר שמע שמע אין משחקין אוחו אלא מנוהג היו אם לא ככל הפסוק או איפכא למהו מפרשי' ואין בשביל דמחוי כיוצא יעבירוהו עכ"ל זה מבואר בעיני דאומר שמע שמע דלמחיינן דלא היו מנוהג אם לא ככל הפסוק או איפכא למהו מפרשים שאני החס דמחוי כשתי רשויות הוא דאסור למימר פסוקה ולמכפליה דמי אמר מילה וכפלה ליכא למיחש להני למר ולאזהר מפרשים היו איפכא דבאמר פסוקה וכפליה הוא דליכא למיחש למחוי כשתי רשויות וכיון שכן למה ישחיקו אותו ואע"ל דמנוהג היו מ"מ לאוי בר שחוקי הוא דל"כ מאי איכא בין אמר מילה וכפלה לאמר פסוקה וכפלה לכל אחד מהמפרשים אבל בשחיית מודים יותר מדאי דהוי מטעם יוהרא שפיר דמי להעבירו:

עוד כתב כ"ח שלישיה דלדעתי אין מעבירין בחפלה אלא בדחייסין למינות כגון אם שחק בצרכת המינים כו' עד אבל בדבר דמחוי כיוצא גרידא למה יעבירוהו עכ"ל עם מה שכתבתי תיישב דמחוי כיוצא מילתא רבתי הוא שהוא נראה כמטיל פגם בעושי האמת והדק וראוי להעבירו על כך:

עוד כתב כ"ח רביעית קשה שהרי בהיאול עובדא דפרק אין עומדין בהיאול דאמר האל הגדול הצבור והגור' העוה והאמיק כו' לא העבירוהו ולא השחיקוהו אע"פ שהיה נראה כאלו היה רוצה לסיים כולו שצחיה דמארי' כדוכיחו אוחו על זה כו' ואם ק' אלא בדבר שהוא גנאי לגבי הקב"ה חס ושלום לא העבירוהו ולא השחיקוהו אלא המחיו לו עד שסיים כ"ש בדבר שהוא גנאי לאדם דמחוי כיוצא ואינו גנאי להקב"ה דבדלוי לא יעבירוהו ולא ישחיקוהו עכ"ל גם זה נראה שהוא מבואר דהתם לא ממשיך מיניה שים חורבא שהרי פשען

יהשביעית והשמינית אינם מיוחדות להבדיל אלא עני דברי הרשב"א הם ומכל מקום מה שהקשה ביה שדרך המשנה לבתים ולא לפרש יש לומר דשאי הכא שהוא דבר שהכל חלו בו פן יאז משפט מעוקל וכל כי האי לא הוה ליה למשחק מיניה ועוד יש לומר דהכרע זה הוה ליה לפרושי שביבשה אינו כדאי משום דדרך המשנה לבתים כמו שהקשה כ"ח מש"ה אירף לו דליפלוג וליחתי בדודה ובהני מחיישב קושיא שמינית נמי דלה נקט בלישניה ועוד דל"כ הוה מחוי שהכרע דרשון דהוה ליה לפרושי ספינה שביבשה היא כדאי בפני עצמו והשתא דלא נקט ועוד משמע שאינו כדאי אלא בתיחוף דליפלוג יליחתי בדודה כו' עפ"י מה שהבין כ"ח בדברי הרשב"א דשתי ראיות מביא אבל לפי דעתי מולד הדא הוא וכי קאמר דאי לא הוה ליה לפרושי ספינה שביבשה לאו למימרא ליתמי הוה והטעור שישבו בספינה שביבשה אלא היינו לומר ליתמי הוה והטעור שישבו בספינה שמינים במה דברים אמורי' בספינה שביבשה אבל שבמים שוהרים ובין אין מקום לקושיא ז' והו':

ובה שהקשה כ"ח על הטור אי שצירא ליה בטליח שנקרעה וסוף הכנף קיים כשרה אדנחב נקרעה חוף שלש אצבעות כו' הוה ליה למימר נקרעה וכולי הכנף קיים כשרה כו' יש לומר דלישגא דרב יוהרא נקט וכבר אמרתי לכ"ח דתמיהא לן שלא פי' בו שום פירוש ושלוס האם הצעיר

סימן לו

ג אריה דבי עלאי קרוב"ך בחוק יאורי גהרי הדירים משברי יש ימה של חורה ההכס השלם גברי ויה קונטרס כ"ח על לשון עא"ח סימן קכ"ז בהיאול דאין לשחות במודים הרבן יותר מדאי בא אלי וראיתי כי יקרה נפשי בעיני כח"ר להעלות זכרוני בספר ולהקשות עלי בשני קוטבי אמרי הא' כמה שחתי טעם משום יוהרא והב' כמה שכתבתי שגראה מדברי החוספות דהיאול דקאמר בירושלמי ובלבד שלא ישאח יותר מדאי לא במודים בלחוד הוא אלא בכל מקום שאמרו לשחות ובעברי על הקשויות ההם חוינא דדיק לן מר ובעי להודוי לו ועם היות שאין לי פנאי אמרתי אעלה בתמר אוחה בסוכיניו ליישב דברי ואל נא חשת עלי העלה אם לא אחרוך כי ק' דרכי לבא בקצרה וגם כי מיעוט הפנאי מעכב על ידי והלא כה דברי:

על אשר כתב כ"ח ראשונה להקשות על טעמא דלא ישאח יותר מדאי במודים הוא משום דמחוי כיוצא'

אי לא שייך טעמא רידי משום דמחוי כמודים מודים עכ"ל זה מבואר בדברי שכתבתי שאפש' שטעם מפני שכבר התפללו ואינם כורעים אלא כדי שלא יהיו ככופרים וזוה די שיסחו ראשם מעט ואם ישחו יותר יש לחוש ליוהרה ע"כ וטעם זה שייך בש"ל גופיה שכבר התפלל בלחש ושחה או עד שיחפיקו כל חוליות שבשדרה כשחחר ומתפלל אינו לרדף לשחות כ"כ כמו בפעם ראשונה דנין ששחה פעם א' במודים עד שיחפיקו כל חוליות כבר נכנע לפני צוראו ואין לרדף לשחות פעם אחרת במודים עד שיחפיקו כל חוליות ואם עשה כן מחוי ליוהרה :

עוד כתב שביעיה קשה כלקמן בקושיא שביע' על דברי הרוספוח בהמוך עכ"ל ולקמן כתב כח ח"ל שביע' קשה על החוספות דאי סבירא ליה כההוא ירושלמי דקאמר שלא ישוח יותר מדאי וסבירא ליה לחוס' דהכי קאמר דבכל הכריעות לא ישוח יותר מדאי אם כן היה להם להביא זה הדין במקומו בכריעות תחלה וסוף ולא הוה להו להוסיף להביא זה הדין שלא במקומו גבי כרע כרע כחזרה עכ"ל :

וכתב עוד שם כ"ש כי זאח הקושיא משלמה שבעה על דברי גס זאח מבוארת שמקומו האמתי גבי כי כרע כרע כחזרה שסם מיירי באופן הכריעה בלחש ענין היא ושם ראוי לכתוב אם היא בשחייה יותר מדאי או לאו משא"כ בהיהו הכריעות תחלה וסוף דהסם לא מיירי אלא במספר הכריעות לא בציבור אופן הכריעות ואם כן אין ענין הירושלמי הוה ענין ועל מקומו יבא בשלום במקום שכתבוהו החוס' הנה כמה שכתבתי בסתלקו השבעה קושיוח הו' :

ועל מה שכתבתי בדברי החוספות מהירושלמי דקאמר שלא ישוח יותר מדאי לא במודים דוקא קאמר אלא בכל מקום שרדף לרוע הקשה כ"ל דא"כ למה הורדף הירושלמי לומר במודים דלא ישוח יותר מדאי הש"ל בחזרת התפל' לדעת הטור פשיטא שהרי בכל הכריעות' וגם כשהתפלל בלחש לומר מודים לא כרע יותר מדאי וכל שכן דקשה זה להרמב"ם ו"ל שהכי כבר אמר הירושלמי שבכל הכריעות לא ישוח יותר מדאי :

ועוד כתב כ"ל שיהי קשה על הטור למה חולק על הרמב"ם ואומר דהעבירות משמע דוקא בש"ל ולא על הצבור דמשמע מדברי הטור שהצבור מותר' לשחות יותר מדאי במודים דרבנן ולמה והלא כבר אמרו בירושלמי שבכל הכריעות לא ישוח יותר מדאי :

של דברים הם לתת גדולה ליוזר בראשית ומשמע ליהו לאינשי שכל המרבה לספר בשבחיו ה"ו משוכח וכבר יודעים השומעים שאין הפור רוב שבחים אלו חובבו אלא כל אחד חייב להודות כפי כח ולחוח לשונו ולא מנעוהו חכמים מלומר כן אלא מפני שגראה להם שיותר שבה הוא לו השתיקה מרצוי התהלות וכדקאמר סמא דבולה משחוקא כו' וזה דבר שלא יצויחוהו כי אם בקי השכל מהחכמים וכיון שמה שאמר האל הגדול כו' לא משמע לאינשי אלא גדולה להקב"ה וגם לא מיחוי כיוהרה שהרי הכל יודעים שאין זה חובה על כל אדם שהרי סדר התפלה שגור וידוע כפי הכל זקנים עם נערים ויודעים שמה שהוסיף זה הוא חוספת ולא חובה למה יעבירוהו או ישחיקוהו אבל גבי שחיית יותר מדאי במודים דמחוי כיוהרה ונפיק מינה חורבא כדפרישית שפיר דמי להעבירו :

עוד כתב כ"ל חמישית קשה מהחוספות דכפרק אין עומדין בדבור ואם בא לשחות בתחלה כל ברכה ובסוף כל ברכה מלמדין אותו שלא ישחה כחבו משום דמחוי כיוהרה הרי לך בביור שאע"פ שאין לו לשחות בתחלה וסוף כל ברכה למשום דמחוי כיוהרה מ"מ לא קאמר תלמודא דמשתקין או מעבירין אותו אלא מלמדין אותו שלא ישחה וכו' אך ישחיקוהו או יעבירוהו לשוחה במודי' יותר מדאי אי טעמא הוי משום יוהרה גרידא עכ"ל בהא אמינא דתשובת קושיא זו בלדה מדקאמר מלמדין אותו משמע דבשחייתו יודע דאסור לשחות בתחלה וסוף עסקינן ובדאי דבתחלתו לעגמו הוא ומש"ה לא שייך ביה אלא שילמדו אותו אם אינו יודע ואם יודע בר גערה הוא שעובר על דברי חכמים ואם הוא שליח לצור' בין כך ובין כך בר גערה או העברה היא דהא ש"ל אין לו לירד לפני החיבה עד שידע כל משפטי התפלה ותנחיה איש לא נעדר וליכא למימר ביה מלמדין אותו ואם כן ממה נפשך ראוי להעבירו שאם לא ידע ראש הוא על שלא למד קודם שירד לפני החיבה ואם ידע ואפילו הכי לא חש לדברי חכמים מכל שכן שהוה ראוי להעברה :

ע"ה כתב כ"ל שישיה דכפרק תפלת השחר אי' דהתפלל לרדף שיכרע עד שיחפיקו כל חוליות שבשדרה ובדאי זו היא שחייה יותר מדאי ולשון המתפלל לרדף שיסחה ויכרע משמע ככל שחיות וכריעות שבתפלה דהיינו באבות התלה וסוף ובהוראה תחלה וסוף א"כ למה לא ישחה אפי' הש"ל אפי' במודים בחזרת התפלה יותר מדאי דהיינו עד שיחפיקו כל חוליות שבשדרה

בכל הכריעות ההסוד המהפלל לרדך לכרוע עד שיחפיקו כל הוליות כו' בהכרח הוא השוכה יותר מדלי בעי למימר כמה שיעור יש בפקיקת החוליות מתי יוכל לכוין עד שיחפיקו כל החוויז ולא יותר ולא נחזה תורה למלאכי השרת וגם אין כל הגופים שיש כי לאחד יחפיקו יותר מהרה מחבירו אלא ודאי עד יחפיקו כל החוליות על ידי שהיה יותר מדלי בעי למימר עכ"ל כ"ח:

והע"ד נראה לדעת החוספות ודאי איתא להסוד המהפלל לרדך לכרוע עד שיחפיקו כו' וגם שוחה יותר מדלי שיחפיקו טובא יותר מדלי דקאמר בירושלמי יע"כ לרדך לומר קן לדעת סמ"ג וסמ"ק לומר מתי מודה בהו דבגדל ליה בירושלמי ללא ישוח יותר מדלי בכל הכריעות מיירי כמבואר בהדלי בסוף דברי מר' ואין נומר שדרו מהלכת' הסוד העד שיחפיקו כו' מקמי הו' בירושלמי דאפילו במקום שחולקים בהדיא בירושלמי והבבבי הקשיק כבבלי אלא ודאי שהם פוסקים הלכה כן ומה שלא הביאנו היינו משום דמשתמע להו"ל למכרע כחידושי משמע דבכריעות כחזרה ודאי מתפקקים כל החוליות ומה"כ הביאו בירושלמי לומר שלא ישוח יותר מדלי פיקוק החוליות הרבה דוה נקרא יותר מדלי ולא חשיבני כמה שיעור יש בפקיקת החוליות כו' דהא פשיטא דאין הכוונה לעמוד על נקודת פיקוק החוליות ושלא יוסיקו על כך אפילו כחוט השערה אלא היינו לומר שלא ישוח יותר על פיקוק החוליות הרבה והכי דייק לישנא דיותר מדלי:

והקושיא החמישית שהקשה כ"ח על דברי החוספות לפי פירושי בדבריהם הוא החמישית שהקשה מר' על תיבת עעס ויהרה וקושיא הששית היא רביעית שהק' כ"ח עס והשביעית היא השביעית בעלמ' וכבר ישבתי כלס לשיל ובכן עלו דברי החוס' לפי' כהגון בלי שום פקפוק ותא חזי מאן גברי רברבי מסהדי על פירוש בדברי החוספות סמ"ג וסמ"ק וענה ההוגנת שבררתי לעצמי היא להחזיק בדברי הקדמונים ולא לשתור דבריהם ואע"פ שר' עקשה על דבריהם להחיישב דבר עד ולא כוגס להקם כל שק בגדן זה שחלוח לאל תירצתי כל מה שהק' כ"ח הזה הא עשייתו בכל אשר איצתי אמצא הן בעיני מר' אותו לשון דפקר העור והרועב אשר שאלתי מלת אדוני זה ימים ערס נהמך מלתנו יעיין אותו ונשה ונתן יען חסיה פרידתנו מחוק דברי תורה ושום כבוד תורתו יגל כפשו המומן מלמ' מע"כ השעיר י"ז דרי'

עוד כתב כ"ח שלישיה קשה לכיון דבירושלמי קא אסר לשחות יותר מדלי בכל הכריעות' א"כ למה לא פסקו כך הרמב"ם והטור הו' איזה פוסקים אהריו כי לא פורט זה בדבריהם כי הם במודים בחזרת ש"ג התפלה ובמודים דרבין להרמב"ם הו' לטור בחזרת ש"ג התפלה במודים עכ"ל כ"ח' לומר אזי שכבר הרגשתי בביאור קושיא שלישיה זו ויישבתי אותה שהרי כתבתי בלשון הזה ולא"פי שהפוסקים כתבוהו גבי מודים לאו דוקא אלא משום דבירושלמי מתי הכי על מודים נקטו אינהו מתי במודים והוא הדין לשאר מקומות ששוחים בהם ואפשר עוד דבין הירוש' בין הפוסקים נקטו במודים דדרך קלח בני אדם לשוח יותר במודים מבשאר מקומות דמשמע לכו שהמוסיף לשוח במודים הרי זה משיבא ולפיכך כתבו דבמודים מתי לא ישוח יותר מדלי וה"ה לשאר מקומות ששוחין בהם עכ"ל:

הרי תירצתי קושיא זו אלא שחזרתי וסתרתי סיהא זה דעת הפוסקים משום דא"כ הו"ל לכתבו גבי מה שהמרו שהמפלל לרדך לכרוע תחילה וכוף ולפיכך נראה דדוקא בחזרת ש"ג הוא שהמרו שלא ישוחו יותר מדלי ואפשר שהטעם מפני שכבר התפללו כו' ומיהו החוספות בסוף פ"ק דברכות גבי כרע כחידושי כתבו דהיתא בירושלמי ובבלד שלא ישוח יותר מדלי וכן כתבו סמ"ג וסמ"ק כו' עד ולא למודים בלחוד הרי שהכרחי שהפוס' סוברים לענין חזרת הש"ג דוקא אחמר היא בירושלמי להר"מ במו"ל בין ב'בב' בין בש"ג ולטור דוקא בש"ג והחוספות וסמ"ג וסמ"ק סוברים דבכל הכריעות איתמר ולפיכך הביאו בירושלמי על כי כרע כרע כחזרה כי עס מקום ביאור חופן הכריעה כמו שכתבתי והשתא כיון שהרמב"ם והטור חולקים עס החוספות בביאור בירושלמי להרמב"ם והטור לא מיירי בירושלמי אלא בחזרה התפלה דוקא ואף גם זאת במודים דוקא ולחוספות מיירי בין בחפלת ש"ג בין בחפלת יסיד וגם מיירי בכל המקומות שזכרתי בהם היכי שייך להקשווי מדברי הרמב"ם והטור לחוספות דבניהם מרחק רב ממזרח למערב והילכך אין מקום לטענה קושיות אלו: עוד כתב כ"ח' רביעית דהיאך אפשר שלא יוכל לשוח יותר מדלי בכל הכריעות דהא קימא לן דהמפלל לרדך שיכרע עד שיחפיקו כל החוליות שבשדרה דהיינו שיסחה יותר מדלי ולשון המפלל משמע בכל הכריעות כו' ובתלמוד ירושלמי איתו זה עד שיחפיקו כו' וזו ראייה לדברי שהוא הפך שלא ישוח יותר מדלי בירושלמי וא"כ איך חתקים היא בירושלמי דאסור לשוח יותר מדלי

סימן לו

יבט לשנות הרמב"ם פהלמת ידנות דררים בתורים זה לת זה

חרר ומגיד ומשום הכי אמרינן ארישא אהמר לא שנו
 אלא שאמרו אנוסים היינו מחמת נפשות אבל מחמת
 ממון אינם נאמנים לעקור עדותם וא"כ מדרמי בר
 חמא אין סתירה דלדרבא הוא בל לחדש דבאזוכי ממון
 אינם יכולים לחזור אע"פ שאין קיום בשטר אבל אי
 איכא למימר דאיכא סתירה הוא מלישנא דמתני' גופא
 דקתני ברישא הרי אלו נאמנים משום דליכא קיום
 ואמאי והא יעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד אבל מחוך
 מה שכתבתי בהלכה סתירה זו דהכי נמי דמדלורייחא
 גם ברישא אינם נאמנים לסחור עדותן שבשטר דהוי כמי
 שנחקרה עדותן בב"ד אבל מאחר דרבנן אגרוך קיום
 כל שלא נתקיים ללא חשיב כמי שנחקר עדותן וזכר
 נתיישבה הגמרה על דרך רש"י וחוס' המפרשים הסיא
 דיטען דהוק פ"ב דכתובות גבי הא דלמרינן כיון דקיום
 שטרות דרבנן הימזכר רבנן דרבנן דמדלורייחא השטר
 כשר בלא שום קיום מדר"ל:

אך לדעת הרמב"ם שפירש דבריו בפ"ג דמן
 החורה אין חושבין שום דין ע"פ עדות שבשטר אריך לומר
 שמה שאמר בגיטין בדיון הוא דבקיום שטרות לא ליבעי
 כו' הכי פירושא מאחר שחקינו רבנן ללא יחוס למפי
 כתבם משום נעילת דלת מן הדיון היה ללא ליבעי קיום
 ללא חז"ף לזיופא דכיון דאמר ריש לקיש דלגבי כיון
 שהגיד חשיבה חתימה דידכו הגדה בב"ד חו ליכא למיחש
 לזיופא כי היכי ללא חיישינן במידי דנעשה בב"ד לזיופא
 והכי נמי מתפרשא מה שאמר הנה לעדות החדש
 דאורייתא וקיום שטרות דרבנן כלומר אחר שלא חששו
 מפי כתבם הוה ליה לאזרכי קיום וכיון שהארכוס דרבנן
 לקיום שלא מן הראוי אחר תקנתם עד נעשה דיון:

ימעשה מה שאמר הרמב"ם ז"ל יתישב על פי
 זה ממה שאמר בפ"ו שהעדים נעשי' דיינים בדבר זה
 הטובה לומר שכיון שמלאות לדון ע"פ עדות חתימי'
 השטר הוא מדרבנן כל הדברים הנלוים אליו הוא
 להקל ולא להחמיר כיון שכלל דין זה ועיקרו הוי מדרבנן
 ואע"פי דמדלורייחא אין דנין על פיו לא הוי מטעמא
 דקיום אלא מטעמא דמפי כתבם והא לחשבוב רבנן
 להקוא פי כתבם כאלו הוה פיהם ממש וגמלא שדין זה
 והגלוח אליו עיקרו דברי סופרים כלומר דהוה ליה
 כאילו הוא פיהם וא"כ לא היה אריך קיום ולפיכך כל
 דבר הנוגע לדיון הקיום דנין בו להקל ואמאי יש לדעת
 מ"ל להרמב"ם דר"ת אין דנין על פי עדי חתימת השטר
 הלא הוא כמום עמדי ולא כתבתי הנה מיראת הארכיכות
 וגם שלא להיות נדרש ללא שאלו נחם השטר יוסף קפרי

ד אה לתכמה ומודע לבינה י"ה אודיעך ארך
 הניעתי כתבך והגני מטיב לשאלתיך כאשר יורוני מן
 השמים על הספק הראשון שכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ג
 מה' עדות שמן החורה אין חושבין שום דין על פי עדות
 שבשטר אלא שהכמי' תקנו להחך על פיו בדיני ממונות
 משום שלא תגעול דלת בפני ליון כו' ובפ' שביעי נר'
 מדבריו דמדלורייחא עדות שבשטר' כשר בלא קיום אלא
 שהכמים הארכיכו לו קיום וכתבם שמלאה הסתירה הולת
 בעלמה מפ"ב דכתובות וריש גיטין לפ"ב דכתובות על
 משנת העדים שאמרו כתב ידנו הוא זה כו' דקושיא זו
 האיה לשכמותך שהחוספות הרניטו קושיא אחת ולא
 תירצו בה דבר ומחוך כך תחזוק קושייתך שהרי בסוף
 פ"ב דכתובות אהא דואלו נאמנין להעיד בגדלן מה
 שראו בקטען דכיון דקיום שטרות דרבנן הימזכר רבנן
 דרבנן דמדלורייחא לא בעינן קיום דאמר ר"ל עדים
 החתומים על השטר כו' כתבו החוס' קיום שטרות כיון
 דמדלורייחא אפילו אין עדים שיכירו חתימת עדי
 השטר א"כ כל אדם חייף כו' והכא אמר ר"י כגון שלוח
 מזכה כו':

ומירוה בריש גיטין מוכח דאפילו היכא דאין מכירין
 החתימה כלל הוי כמי שנחקרה עדותן בב"ד עכ"ל הרי
 דסבירא ליה בהדיא לרש"י ולחוספות דאפילו היכא
 דליכא קיום הוי כמי שנחקרה נר' דסתירה דגמרה מהא
 דלמרינן בפ"ב דכתובות אמתייתין דהעדים שאמרו כתב
 ידנו הוא זה והאמר ר"ל עדים החתומים על השטר
 כו' אלא כי אהמר ארישא אהמר דמיירי בלא קיום ליתא
 דמימרא דר"ל דכיון שהגיד אינו חחר ומגיד אחת' אהא
 ללא חתימא כיון דליכא הגדה בפס יכולין לחזור בעדותן
 קמ"ל דכל שחחומין על השטר חשבינן להו כאלו הגידו
 בפס וכיון שכן אינו אריך לקיים השטר דכיון דחשבינן
 לעדי' החתומים עליו כנחקרה עדותן בב"ד חו לא חיישינן
 אזיופא דכל מידי דאתעביד בב"ד לא חיישינן ביה
 לזיופא וזה מדלורייחא' אבל רבנן ארכיכו קיום והיינו
 דלמרינן בריש גיטין בדיון דאפילו קיום שטרות לא ליבעי
 כדריש לקיש והיינו נמי דלמרינן בפ"ב דכתובות הנה
 לעדות החדש דאורייתא וקיום שטרות דרבנן וכי אמר
 רמי בר חמא אמתייתין דהעדים שאמרו כתב ידנו הוא
 זה לא שנו אלא שאמרו אנוסים היינו מחמת ממון כו'
 אקשינן עלה מדאמר ר"ל דגם בשטר מיקרי מגיד ואינו